

**UNIVERZA V LJUBLJANI
EKONOMSKA FAKULTETA**

**ZAKLJUČNA STROKOVNA NALOGA VIŠKE POSLOVNE ŠOLE
UČINKI SLOVENSKE DOHODNINSKE REFORME NA DRŽAVNI
PRORAČUN IN RAZPOLOŽLJIVI DOHODEK FIZIČNIH OSEB**

MATEJA ANA GRULJA

Študentka Mateja Ana Grulja izjavljam, da sem avtorica te zaključne strokovne naloge, ki sem jo napisala pod mentorstvom doc. dr. Irene Ograjenšek, in da dovolim njeno objavo na fakultetnih spletnih straneh.

V Ljubljani, 26. november 2008

Podpis: _____

KAZALO

UVOD	1
1 DAVČNI SISTEM	2
1.1 VLOGA DAVČNEGA SISTEMA	3
1.2 OSNOVNA NAČELA DAVČNEGA SISTEMA	4
1.3 OSNOVNI DAVČNI POJMI	4
1.4 DELITEV DAVKOV	5
2 NEPOSREDNE DAVČNE OBREMENTIVE FIZIČNIH OSEB	6
2.1 OPREDELITEV DOHODKA	6
2.2 OPREDELITEV ENOTE OBDAVČEVANJA	7
2.3 PRISPEVKI ZA SOCIALNO VARNOST	7
2.4 DAVEK OD DOHODKA FIZIČNIH OSEB – DOHODNINA	8
2.4.1 Načini plačevanja dohodnine	8
2.4.2 Primerjava najvišjih mejnih davčnih stopenj dohodnine med članicami EU	8
2.4.3 Trendi na področju dohodnine	9
3 SLOVENSKI DOHODNINSKI SISTEM	9
3.1 DAVČNA SLUŽBA V SLOVENIJI	10
3.2 ZAKONSKA PODLAGA DAVKA OD DOHODKA FIZIČNIH OSEB	11
3.2.1 Temeljni predpis	11
3.2.2 Podzakonski predpisi	12
3.2.3 Povezani predpisi	12
3.3 DOHODNINA, DAVČNI ZAVEZANEC IN OBSEG DAVČNE OBVEZNOSTI	13
3.4 PREDMET OBDAVČITVE	13
3.5 OPROSTITVE PLAČILA DOHODNINE	14
3.6 PLAČEVANJE DOHODNINE	15
3.6.1 Akontacija dohodnine	15
3.6.2 Poračun na letni ravni	15
3.6.3 Dokončni davek	16
3.7 DAVČNE OLAJŠAVE	16
3.7.1 Splošna olajšava	16
3.7.2 Osebne olajšave	16
3.7.3 Posebne osebne olajšave	16
3.7.4 Posebna olajšava - olajšava za vzdrževane družinske člane	17
3.7.5 Olajšava za rezidente držav članic EU	17
3.7.6 Olajšava za prostovoljno dodatno pokojninsko zavarovanje	17
3.8 ODMERA DOHODNINE NA LETNI RAVNI	18
3.8.1 Informativni izračun dohodnine	19
3.8.2 Dolžnosti zavezanca	19
3.8.3 Odločba o odmeri dohodnine	19

3.9	DAVČNA LESTVICA, RAZREDI, STOPNJE IN OLAJŠAVE	20
3.9.1	<i>Davčno leto 2006</i>	20
3.9.2	<i>Davčno leto 2007</i>	21
4	PRIMERJALNA ANALIZA NEPOSREDNIH DAVČNIH OBREMENITEV FIZIČNIH OSEB V SLOVENIJI MED LETOMA 2006 IN 2007	21
4.1	VIDIK DRŽAVE – DEJANSKI PODATKI	22
4.1.1	<i>Vpliv na višino davčnih prihodkov proračuna RS iz naslova dohodnine</i>	22
4.1.1.1	<i>Metodologija</i>	22
4.1.1.2	<i>Primerjava podatkov za leti 2006 in 2007</i>	22
4.2	VIDIK DAVČNIH ZAVEZANCEV – IZBRANI PODATKI.....	24
4.2.1	<i>Vpliv na višino plačane dohodnine</i>	24
4.2.1.1	<i>Metodologija</i>	24
4.2.1.2	<i>Obračun dohodnine za leto 2006</i>	25
4.2.1.3	<i>Obračun dohodnine za leto 2007</i>	26
4.2.1.4	<i>Primerjava obračunov</i>	27
4.3	VIDIK DRUŽBE – ZDRUŽENI PODATKI.....	32
4.3.1	<i>Vpliv na družbeno blaginjo</i>	32
4.3.1.1	<i>Metodologija</i>	32
4.3.1.2	<i>Prerazdeljevanje dohodka</i>	33
	SKLEP	37
	LITERATURA IN VIRI	38

KAZALO TABEL

<i>TABELA 1: STOPNJE PRISPEVKOV ZA SOCIALNO VARNOST V SLOVENIJI (VELJAVNE OD VKLJUČNO LETA 2002 DALJE)</i>	7
<i>TABELA 2: STOPNJE DOHODNINE ZA DAVČNO LETO 2006</i>	20
<i>TABELA 3: STOPNJE DOHODNINE ZA DAVČNO LETO 2007</i>	21
<i>TABELA 4: PRIMERJAVA PODATKOV O DOHODNINI ZA LETI 2006 IN 2007</i>	23
<i>TABELA 5: DAVČNI RAZREDI IN STOPNJE TER PORAZDELITEV ZAVEZANCEV ZNOTRAJ NJIH V LETIH 2006 IN 2007</i>	23
<i>TABELA 6: IZRAČUN NETO LETNE DAVČNE OSNOVE ZA LETO 2006</i>	25
<i>TABELA 7: IZRAČUN DOHODNINE ZA LETO 2006</i>	26
<i>TABELA 8: IZRAČUN NETO LETNE DAVČNE OSNOVE ZA LETO 2007</i>	26
<i>TABELA 9: IZRAČUN DOHODNINE ZA LETO 2007</i>	27
<i>TABELA 10: RAZLIKA MED NLDO, OLAJŠAVAMI IN DELEŽI OLAJŠAV V BLDO, MED LETOMA 2006 IN 2007</i>	28
<i>TABELA 11: RAZLIKA V VIŠINI PLAČANE DOHODNINE MED LETOMA 2006 IN 2007</i>	30
<i>TABELA 12: PORAZDELITEV DOHODKA PRED IN PO OBDAVČENJU V LETIH 2006 IN 2007</i> ..	34
<i>TABELA 13: SPREMEMBE NETO LETNEGA RAZPOLOŽLJIVEGA DOHODKA 2007/2006</i>	34
<i>TABELA 14: IZDATKI DRŽAVNEGA PRORAČUNA ZA TRANSFERE POSAMEZNIKOM IN GOSPODINJSTVOM (SKUPAJ IN POSEBEJ ZA TRANSFERE NEZAPOSLENIM), V LETIH 2006 IN 2007</i>	35
<i>TABELA 15: KONČNI UČINEK SLOVENSKE DAVČNE REFORME NA DRŽAVO, DAVČNE ZAVEZANCE IN DRUŽBO</i>	36

KAZALO SLIK

<i>SLIKA 1: VLOGA DAVČNEGA SISTEMA V DRUŽBI</i>	3
<i>SLIKA 2: NAJVIŠJE MEJNE DAVČNE STOPNJE DOHODNINE V DRŽAVAH ČLANICAH EU V LETU 2007</i>	9
<i>SLIKA 3: PRIMERJAVA NETO LETNE DAVČNE OSNOVE MED LETOMA 2006 IN 2007</i>	28
<i>SLIKA 4: INDEKS NETO LETNE DAVČNE OSNOVE 2007/2006</i>	29
<i>SLIKA 5: PRIMERJAVA DOHODNINE 2007/2006</i>	30
<i>SLIKA 6: INDEKS DOHODNINE 2007/2006</i>	31
<i>SLIKA 7: PRIMERJAVA EFEKTIVNIH DAVČNIH STOPENJ ZA LETI 2006 IN 2007</i>	31
<i>SLIKA 8: PRIMERJAVA NETO LETNEGA RAZPOLOŽLJIVEGA DOHODKA MED LETOMA 2006 IN 2007</i>	35

UVOD

Temeljni cilj novega zakona o dohodnini je bil zmanjšati obremenitev aktivnih dohodkov fizičnih oseb z dohodnino, in sicer s povečanjem neobdavčenega dela dohodkov in zmanjšanjem progresivnosti obdavčitve aktivnih dohodkov. Administrativne poenostavitve ugotavljanja davčne osnove naj bi spodbujale prostovoljno plačevanje davkov, pomembno pa naj bi vplivale tudi na pripravljenost posameznikov za delovanje v podjetniškem okolju.

Projekt »Dohodnina 2007« pomeni za slovenski davčni sistem zadnjo fazo poenostavitve odmere dohodnine, ki Davčno upravo Republike Slovenije uvršča med najnaprednejše davčne uprave.

Namen zaključne strokovne naloge je proučiti obstoječe teoretične podlage davka od dohodka fizičnih oseb ter analizirati učinke nove dohodninske zakonodaje v praksi, upoštevajoč prihodkovno (vidik države) in odhodkovno (vidik davčnega zavezanca) stran davkov. Ugotoviti vplive davčnih sprememb na višino pobranega oziroma vplačanega davka, na povečanje oziroma zmanjšanje posameznikovega razpoložljivega dohodka ter na povečanje ali zmanjšanje dohodkovne neenakosti v Sloveniji, pa so **cilji** zaključne strokovne naloge. Vzporedno bo potekala tudi primerjava obdavčitve slovenskih državljanov z obdavčitvijo državljanov ostalih držav Evropske unije.

Zaključno strokovno nalogo sestavljata dva osnovna sklopa in v vsakem so uporabljene drugačne metode dela. Prvi del je zasnovan na analitično-teoretičnem pristopu. Za pregled dosedanjih dosežkov na področju proučevanja prihodkovne strani javnih financ (davkov in prispevkov), sem uporabila predvsem strokovne in znanstvene članke domačih in tujih avtorjev, ki so bili objavljeni v strokovnih publikacijah s področja javnih financ. Na osnovi študija literature sem podala tudi svoje ugotovitve ter nekatere od njih medsebojno primerjala in/ali interpretirala. Pri tem sem uporabila metodo znanstvene deskripcije.

Drugi del zaključne strokovne naloge temelji na izračunih, primerjavah in prikazih dejanskih učinkov novega Zakona o dohodnini (Zdoh-2), ki je v Sloveniji začel veljati 1. januarja 2007, glede na do tedaj veljavni Zakon o dohodnini (Zdoh-1). Poleg komparativne analize, s katero sem primerjala stari in novi dohodninski sistem, sem se v tem sklopu zaključne strokovne naloge poslužila še metode sinteze, s pomočjo katere sem želela prikazati skupni učinek davčne reforme na splošno družbeno blaginjo v Sloveniji. Analiza in primerjava neposrednih davčnih obremenitev fizičnih oseb za davčni leti 2006 in 2007 temeljita na veljavnih predpisih posameznega obravnavanega leta.

Pri izračunu kazalcev sem uporabila dvoje vrst podlag. Za obravnavo obeh dohodninskih sistemov in njihovih vplivov na davčne **prihodke**, ki povečujejo državni proračun, sem pridobila ustrezne analitične podatke Davčne uprave Republike Slovenije. Kazalci, ki pojasnjujejo vpliv dveh različnih načinov obračunavanja dohodnine z vidika **odhodkov**, ki zmanjšujejo realni dohodek davčnih zavezancev, so izračunani na osnovi enostavnega statističnega vzorca.

S povzetkom predhodnih rezultatov je podana sklepna ugotovitev o različnih učinkih javnofinančnega prerazdeljevanja (omejenih le na neposredne davčne obremenitve fizičnih oseb), ki so posledica različnih načinov obdavčenja.

Zaključna strokovna naloga ima štiri poglavja. Prvo poglavje, ki opisuje davčni sistem, postavlja širši okvir obravnavani temi. Davčni sistem s svojimi temeljnimi značilnostmi in načeli je obravnavan z vidika svoje vloge v družbenem sistemu. Znotraj davčnega sistema zavzema pomembno mesto **davek od dohodka fizičnih oseb – dohodnina**.

Drugo in tretje poglavje predstavljata jedro teoretičnega sklopa zaključnega dela. Poglavji se, v podajanju teoretičnih osnov obdavčitve fizičnih oseb, vsebinsko prepletata in dopolnjujeta. Drugo poglavje je namenjeno širšemu pregledu neposrednih davčnih obremenitev fizičnih oseb ter mednarodni primerjavi, medtem ko se tretje poglavje ožje in sistematično usmeri na slovenski dohodninski sistem.

Zadnje, četrto poglavje, sodi v drugi sklop zaključne strokovne naloge in je pretežno analitične narave. Pri izračunih kazalcev, ki kažejo davčno obremenitev fizičnih oseb v Sloveniji v dveh različnih sistemih obračuna dohodnine se osredotočam na davek od dohodka iz zaposlitve. Prispevki za socialno varnost, ki so prav tako kot davki obvezne dajatve fizičnih oseb, so sicer upoštevani pri ugotavljanju davčne osnove, vendar niso podrobneje razčlenjeni. **Dohodnino**, ki predstavlja pomemben del davčnih prihodkov države, želim prikazati celovito – s strani plačnika (državljana), prejemnika (države) in obeh skupaj (družbe).

1 DAVČNI SISTEM

Država skozi davčni sistem uresničuje svojo fiskalno politiko. Instrumenti fiskalne politike so:

- proračunski prihodki in
- proračunski izdatki.

Proračunske prihodke Republike Slovenije (v nadaljevanju RS) sestavljajo davčni in nedavčni prihodki (npr. takse in pristojbine, denarne kazni, koncesijske dajatve), kapitalski prihodki, prejete donacije, transferni prihodki ter prejeta sredstva iz Evropske unije (v nadaljevanju EU). Iz zaključnega računa proračuna RS za leto 2006, objavljenega na spletni strani Ministrstva za finance RS (<http://www.mf.gov.si/>), je razvidno, da davčni prihodki zavzemajo največji delež prihodkov državnega proračuna in so razporejeni v šest osnovnih skupin:

- davki na dohodek in dobiček,
- prispevki za socialno varnost,
- davki na plačilno listo in delovno silo,
- davki na premoženje,
- domači davki na blago in storitve,
- davki na mednarodno trgovino in transakcije ter
- drugi davki.

1.1 Vloga davčnega sistema

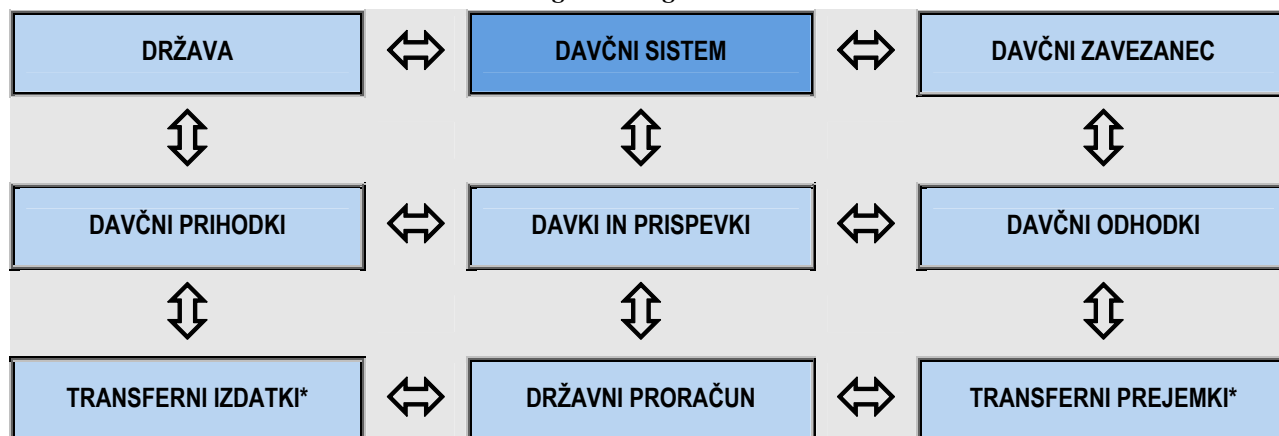
Davki niso le največji vir proračunskih sredstev države, temveč so tudi sredstvo vpliva države na alokacijo razpoložljivih resursov, razporeditev dohodka in raven ekonomske aktivnosti (Musgrave & Musgrave, 1993, str. 4).

Organizacija davčnega sistema je torej odraz davčne politike določene države, oziroma posledica odločitve o načinu vodenja javnih financ, preko treh osnovnih funkcij fiskalne politike:

- alokacijske,
- prerazdelitvene ter
- stabilizacijske in razvojne.

V sliki 1 je podan prikaz vloge davčnega sistema v družbi z vidika njegove prerazdelitvene funkcije.

Slika 1: Vloga davčnega sistema v družbi

Opomba: Bilanca prihodkov in odhodkov proračuna RS; javnofinančni odhodki; skupina kontov: tekoči transferi; podskupina kontov: *transferi posameznikom in gospodinjstvom.

Vir: Lastno delo, 2008.

Prerazdelitvena funkcija je ena najpomembnejših funkcij davčnega sistema, s katero javne finance praviloma popravljajo tržne izide – s prerazdelitvijo dohodka od premožnejših k manj premožnim. Redistribucija poteka na več nivojih (Musgrave & Musgrave, 1993, str. 11–12):

- progresivni davki, kar pomeni, da premožnejši plačujejo višje davke in prispevke kot manj premožni in to tako absolutno kot relativno (progresivna obdavčitev davka od dohodka fizičnih oseb),
- koristi ali prejemki (angl. *benefits*) posameznikov od javnega sektorja, ki (praviloma) niso sorazmerni vplačanim sredstvom posameznika (npr. zdravstvena oskrba v javnem sistemu je enaka za vse, ne glede na vplačane prispevke ali davke),
- prilagoditev davka na potrošnjo za nujne (nižja davčna stopnja) in luksuzne dobrine (višja davčna stopnja).

1.2 Osnovna načela davčnega sistema

Davki so *de facto* oblika prisilnega odvzema realnega dohodka oziroma kupne moči prebivalstva, zato mora biti davčni sistem zasnovan na načelih, ki zagotavljajo urejeno, zanesljivo, pravično in učinkovito izvajanje davčne politike. Nepravični davki so v zgodovini že večkrat ogrozili obstoj oziroma povzročili razpad družbenega sistema (kmečki panti, francoska revolucija).

Stiglitz in Brown (1988, str. 119) izpostavljata nekatere temeljne lastnosti, ki jih mora upoštevati sodobni davčni sistem:

1. Pravičnost: vsak davčni zavezanec mora prispevati pravičen delež k financiranju države.
2. Ekonomsko učinkovitost: davčni sistem mora čim manj posegati v ekonomske odločitve ekonomskih subjektov oziroma povzročati čim manjšo izgubo učinkovitosti.
3. Nizki administrativni stroški: stroški pobiranja davkov, stroški upravljanja in izpolnjevanja davčne obveznosti morajo biti nizki (v primerjavi s celotno vrednostjo pobranih davkov).
4. Enostavnost, preglednost in fleksibilnost.

1.3 Osnovni davčni pojmi¹

Davčna osnova je vrednost ali količina, na katero se aplicira davčna stopnja.

$$\text{davčna stopnja} * \text{davčna osnova} = \text{davek} \quad (t * X = T) \quad (1)$$

Povprečna davčna stopnja je razmerje med celotnimi plačanimi davki in davčno osnovo.

$$PDS = \frac{T}{X} \quad (2)$$

Mejna davčna stopnja je razmerje med spremembo celotne vrednosti plačanih davkov in spremembo davčne osnove.

$$MDS = \frac{\Delta T}{\Delta X} \quad (3)$$

Efektivna davčna stopnja – dejanska davčna stopnja (angl. *effective tax rate*) se običajno definira kot razmerje med plačanimi davki in najširšo možno davčno osnovo določenega davka.

$$EDS = \text{celotni plačani davki} / \text{dohodek pred obdavčitvijo} \quad (4)$$

Primer: Efektivna davčna stopnja za posameznega davčnega zavezanca za dohodnino:

$$EDS \text{ dohodnine} = \text{plačana dohodnina} / \text{dohodek pred obdavčitvijo} \quad (5)$$

Davek je lahko:

¹ Povzeto po Stanovnik, 2008, str. 49–58.

- **proporcionalen** (PDS je konstantna in se z rastočo davčno osnovo ne spreminja),
- **regresiven** (PDS pada z rastočo davčno osnovo) ali
- **progresiven** (PDS narašča z rastočo davčno osnovo).

V okviru progresivnega obdavčevanja pa sledi še delitev na:

- **navadno progresijo** (višja davčna stopnja velja za celotno davčno osnovo),
- **indirektno progresijo** (davek se plačuje šele, ko dohodek preseže neki prag, nad katerim velja proporcionalna davčna stopnja) in
- **stopničasto progresijo** (različne MDS v posameznih intervalskih vrednostih davčne osnove).

Davčne olajšave (angl. *tax reliefs*) nastopajo predvsem v naslednjih dveh oblikah:

- odbitek pred obdavčljivo osnovo (angl. *tax allowance*) in
- znižanje davka (angl. *tax credit*); zniža se znesek že izračunanega davka.

Davčni izdatki (angl. *tax expenditures*) predstavljajo znesek izpada davčnih prihodkov države zaradi dodeljene davčne olajšave.

Davčno breme (angl. *tax burden*) je zmanjšanje realnega dohodka zaradi uvedbe davka. Za ugotavljanje davčnega bremena je potrebna analiza procesa prilagajanja ekonomskih subjektov danemu davku, ki poteka od točke **zakonske davčne incidence** (kjer je davek vpeljan) do subjektov, ki se jim realni dohodek zaradi uvedbe davka dejansko zniža – do točke **ekonomske davčne incidence**.

Davčni zavezanec je fizična ali pravna oseba, ki ji davčni predpisi nalagajo plačilo davka. Pri številnih davkih davčni zavezanec ni istoveten **davčnemu plačniku** (fizični ali pravni osebi), ki dejansko nakaže davek v proračun. Tako npr. pri sprotnem obdavčevanju dohodkov fizičnih oseb kot plačnik nastopa podjetje, kjer je davčni zavezanec zaposlen.

Ob izplačilih plač podjetje odtegne določen znesek davkov. Takšnemu davku rečemo **davek po odbitku** (angl. *withholding tax*). Razlog za sprotno obdavčevanje je dejstvo, da je najprimernejši trenutek za obdavčevanje ob izplačevanju dohodkov, bodisi dohodkov od dela ali od kapitala.

Akontacijski davki predstavljajo le predplačilo davka; večinoma so v obliki davka po odbitku.

1.4 Delitev davkov

Poznamo dve delitvi davkov:

- subjektivni in objektivni ter
- neposredni (direktni) in posredni (indirektni) davki.

Vsak davek ima svoj subjekt – davčnega zavezanca in objekt – dejstvo, ki državi omogoča predpisovati davek (dohodek, potrošnja, premoženje). Subjektivni davek upošteva predvsem

lastnosti subjekta (velikost dohodka, starost, zdravstveno stanje), objektni davki pa so davki na potrošnjo, carine, socialni prispevki ipd.

Pri neposrednih davkih nosi davčno breme neposredno zavezanec, pri posrednih davkih pa davčni zavezanec in plačnik davka nista istovetna. Davčnega bremena tako ne nosi davčni zavezanec, temveč (praviloma) končni potrošnik.

Davek od dohodka fizičnih oseb je **subjektni in neposredni** davek.

2 NEPOSREDNE DAVČNE OBREMENITVE FIZIČNIH OSEB

Ko govorimo o neposrednih davčnih obremenitvah fizičnih oseb, imamo v mislih davek na dohodek in prispevke za socialno varnost. Tudi prispevke za socialno varnost štejemo med davčne prihodke državnega proračuna, saj ravno tako kot davki, predstavljajo prisilno obliko dajatev. Kljub tej skupni značilnosti, pa prispevki za socialno varnost, za razliko od davkov, ki predstavljajo **enostranski** prisilni odvzem realnega dohodka oziroma kupne moči, omogočajo zavezancu uveljavljanje določenega obsega **pravic**.

2.1 Opredelitev dohodka

Brown in Jackson (1995, str. 412–415) – v povezavi z obdavčevanjem dohodka – razlikujeta med različnimi definicijami dohodka:

- celovit dohodek (angl. *comprehensive income*) – Haig-Simonsova² definicija dohodka,
- celotni dohodek (angl. *gross income*),
- dohodek, ki je predmet davčne obravnave (angl. *income subject to tax*),
- davčna osnova (angl. *taxable income*).

Po Haig-Simonsu definiramo dohodek posameznika v danem obdobju kot »v denarju izraženo neto povečanje sposobnosti za potrošnjo«. Poudarek je na »neto povečanju«, saj stroški, nastali pri pridobivanju tega dohodka, zmanjšujejo posameznikovo sposobnost za potrošnjo. Slednja se lahko realizira v dejanski (sedanji) ali odloženi potrošnji (povečanje posameznikovega neto premoženja). Definicijo prikazuje enačba (6), v kateri označbe Y, C, in Δ NW ponazarjajo dohodek, potrošnjo ter spremembo neto premoženja.

$$Y = C + \Delta NW \quad (6)$$

Po omenjenem konceptu ima dohodek naslednji relevantni značilnosti:

- je celovit (vseobsegajoč) dohodek, definiran na strani **rabe** dohodka,
- osnovan je na načelu **nastanka dogodka** (angl. *accrual principle*).

² Pomembna ameriška ekonomista 20. stoletja – R. M. Haig in H. Simons.

Predvsem zaradi slednje karakteristike je koncept obstal na teoretični stopnji, kajti za neposredno davčno uporabo je veliko primernejše (enostavnejše in bolj transparentno) **načelo denarnega toka** (angl. *cash flow principle*).

Z vidika sistema obdavčevanja, ki višje dohodka obdavčuje bolj kot nižje, Bradford (1999, str. 2) ugotavlja, da pri tem ni relevanten dohodek kot prejeto plačilo (za delo), temveč njegova druga stran – potrošnja oziroma prirast k premoženju posameznika. Tudi Kiesling (1995, str. 92) opredeljuje kot eno od oblik davčne osnove izključno faktorski dohodek.

2.2 Opredelitev enote obdavčevanja

Enota obdavčevanja je praviloma posameznik. Stanovnik (2008, str. 90) navaja nekaj držav (Francija, Nemčija, ZDA), kjer je enota družina. Obdavčevanje v takšnem sistemu poteka tako, da se dohodki vseh družinskih članov seštejejo, upoštevajo se olajšave, dobljena davčna osnova se deli z dve (Nemčija) oziroma s številom, ki upošteva število otrok v družini (Francija). Na tako dobljene osnove se aplicira davčna stopnja. Nemški sistem se imenuje cepitveni sistem (angl. *split-rate system*), francoski pa kvocientni sistem (angl. *quotient system*).

2.3 Prispevki za socialno varnost

Prispevki za socialno varnost so po obsegu največja skupina med »veliko trojico« dajatev v našem sistemu javnih financ. Vir prihodkov državnega proračuna so prispevki zaposlenih, delodajalcev, samozaposlenih³ ter ostali prispevki za socialno varnost iz naslova zavarovanja za primer brezposelnosti in za starševsko varstvo (Čok, Stanovnik, Cirman, Prevolnik Rupel & Mrak, 2007, str. 43).

Stopnje prispevkov so proporcionalne (enaka stopnja prispevka, ne glede na dohodek). Prispevki za socialno varnost se plačujejo iz bruto prejemkov. V osnovo za obračunavanje prispevkov se, poleg plač oziroma zavarovalnih osnov, všttevajo tudi nadomestila plače za čas odsotnosti z dela (nadomestila plače).

Tabela 1: Stopnje prispevkov za socialno varnost v Sloveniji (veljavne od vključno leta 2002 dalje)

VRSTA PRISPEVKA	PRISPEVNE STOPNJE V %		
	Zavarovanec (iz bruto plače)	Delodajalec (na bruto plačo)	SKUPAJ
Pokojninsko in invalidsko zavarovanje	15,50	8,85	24,35
Obvezno zdravstveno zavarovanje	6,36	7,09	13,45
Zaposlovanje	0,14	0,06	0,20
Starševsko varstvo	0,10	0,10	0,20
SKUPAJ	22,10	16,10	38,20

Vir: Zakon o prispevkih za socialno varnost, 1996, 2001.

³ Samozaposleni plačujejo zase obe vrsti prispevkov – delodajalčeve in delojemalčeve.

Prispevne stopnje, po katerih se v Sloveniji obračunavajo in plačujejo prispevki za socialno varnost, so navedene v tabeli 1.

2.4 Davek od dohodka fizičnih oseb – dohodnina

Davek od dohodka fizičnih – ali po naše – **dohodnina** je sestavni del »velike trojice« davkov, poleg prispevkov za socialno varnost⁴ in davka na dodano vrednost. Med omenjenimi **davčnimi prihodki** državnega proračuna se uvršča na tretje mesto.

Davek od dohodka fizičnih oseb je vpeljan na strani virov sredstev, kar pomeni, da obdavčuje dohodkovne vire⁵. Z vidika pomembnosti za prihodke državnega proračuna, predstavlja pomemben vir prihodkov, kar je razumljivo, saj obdavčuje večino aktivnega prebivalstva.

2.4.1 Načini plačevanja dohodnine

Med državami ni bistvenih razlik v načinu plačevanja dohodnine. Tako so v veljavi trije načini **medletnega plačevanja** tega davka:

- davek po odbitku (davčni odtegljaj),
- davek, plačan na osnovi odločbe o odmeri davka in
- samoobdavčitev.

Zavezanci za dohodnino morajo kljub sprotnemu plačevanju davka predložiti davčni upravi **letno davčno prijavo**, v kateri navedejo:

- obdavčljive dohodkovne vire,
- stroške, nastale pri pridobivanju virov dohodka,
- olajšave in
- zneske že plačanih akontacijskih davkov.

2.4.2 Primerjava najvišjih mejnih davčnih stopenj dohodnine med članicami EU

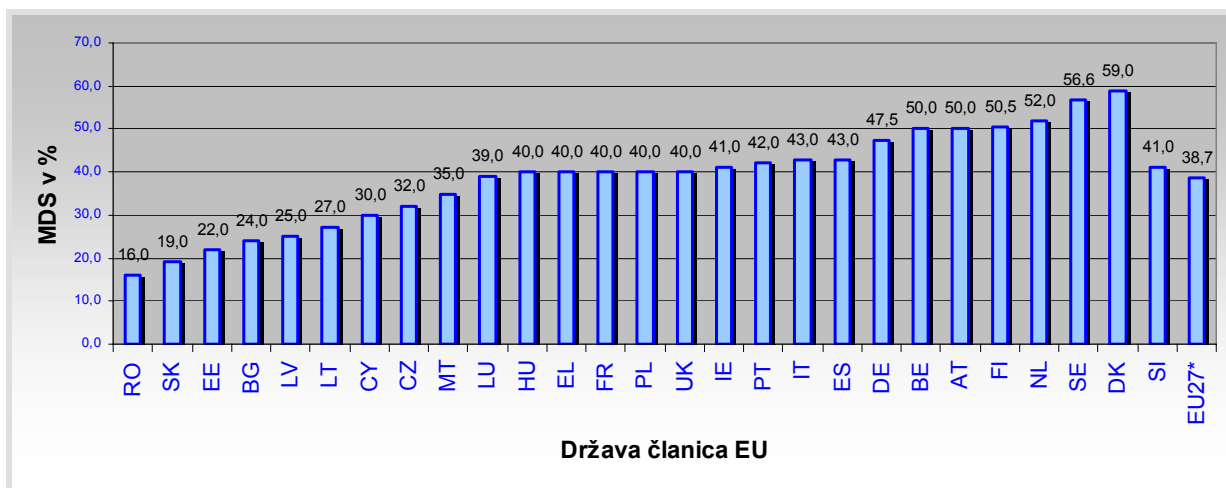
Razlike v najvišjih mejnih davčnih stopnjah (MDS) dohodnine so med državami članicami Evropske unije (v nadaljevanju EU) zelo velike. Z najvišjimi MDS so fizične osebe v letu 2007 obdavčile Danska (59,0 %), Švedska (56,6 %), Nizozemska (52,0 %) in Finska (50,5 %), z najnižjimi pa Romunija (16,0 %), Slovaška (19,0 %), Estonija (22,0 %) in Bolgarija (24,0 %). Največ držav EU (5) uporablja najvišjo MDS v višini 40 %.

Slika 2 prikazuje najvišje MDS dohodnine za vse države članice EU ter njihovo povprečno najvišjo MDS za leto 2007.

⁴ Prispevki za socialno varnost se uvrščajo med davčne prihodke državnega proračuna, v katerih zavzemajo največji delež.

⁵ Za razliko od davka na potrošnjo, ki se aplicira na strani rabe dohodka.

Slika 2: Najvišje mejne davčne stopnje dohodnine v državah članicah EU v letu 2007

Opomba: *EU27: aritmetična sredina (povprečna najvišja MDS).

Vir: European Commission Services, *Taxation trends in the EU, 2008*.

Slovenska najvišja MDS v letu 2007 (41,0 %), je bila za 2,3 odstotne točke višja od povprečja EU (38,7 %).

2.4.3 Trendi na področju dohodnine

Izraziti trendi na področju obdavčevanja fizičnih oseb so naslednji:

1. zmanjševanje števila davčnih razredov,
2. zniževanje najvišje mejne davčne stopnje,
3. širitev davčne osnove.

Poleg teh osnovnih trendov je zaznaven tudi trend odmika od celovitega pristopa proti cedularnemu obdavčevanju, ki se kaže v nižji obdavčitvi dohodkov od kapitala, v primerjavi z dohodki od dela. Tovrstni način obdavčevanja je posledica spoznanja, da je kapital (zlasti finančni) gibljivejši produkcijski faktor od dela, zato naj bi bil obdavčen po nižji davčni stopnji. S cedularnim pristopom k obdavčenju je tako ustvarjena spodbuda varčevanju (Stanovnik, 2008, str. 92).

3 SLOVENSKI DOHODNINSKI SISTEM

V Sloveniji je bila dohodnina uvedena leta 1991, kot sestavni del obsežnega svežnja davčnih ukrepov. Korenite spremembe v sistemu javnega financiranja so bile posledica osamosvojitve naše države. Potrebno je bilo vzpostaviti svojo lastno zakonodajo, v okviru katere je bila davčna zakonodaja zagotovljena med prednostnimi področji. Do leta 1991 je bilo obdavčevanje fizičnih oseb decentralizirano (cedularni sistem), zato je bila prvenstvena naloga prvega Zakona o dohodnini (ZDoh, 1992) v okviru samostojne države – v smislu primerljivosti davčnega sistema s sistemi razvitih držav – uvedba centralizirane (globalne oziroma sintetične) obdavčitve dohodkov fizičnih oseb. Pri tem konceptu se vsi dohodki davčnega zavezanca seštejejo in obdavčijo na osnovi enotne davčne lestvice, z enotnim davkom – dohodnino. Bistvene

spremembe ZDoh (1992), ki so se nanašale na standardne in nestandardne olajšave, so nastopile leta 1994 (Zakon o spremembah in dopolnitvah zakona o dohodnini, 1995), leta 2004 pa je bil sprejet nov Zakon o dohodnini – ZDoh-1 (2004).

S približevanjem, kasneje pa vstopom v EU, se je Slovenija obvezala prevzeti pravni red EU tudi na področjih javnih financ in davčnega prava. V reformi obdavčevanja fizičnih oseb je bilo poudarjeno (Kovač, 2006, str. 38):

- splošna razbremenitev zavezancev v nižjih dohodkovnih razredih,
- preglednejša davčna obravnava dohodkov,
- enakomernejša razporeditev davčnih bremen ter
- širitev davčne osnove.

Kovač (2006, str. 38) ugotavlja, da je bila največja sprememba v obdavčevanju dohodkov fizičnih oseb opravljena z obsežno novelo zakona o dohodnini v decembru 2005, s katero je določeno, da se dohodki fizične osebe obravnavajo različno, glede na njihovo naravo. **Aktivni dohodki** se v načelu obdavčujejo v okviru letne davčne osnove skupinsko, po progresivnih davčnih stopnjah in ob upoštevanju davčnih olajšav. **Pasivni dohodki** (obresti, dividende, dobiček iz kapitala) pa se v načelu obdavčujejo z dohodnino po proporcionalnih stopnjah in brez upoštevanja davčnih olajšav. Precej sprememb je zakon o dohodnini doživel tudi na področju dohodkov iz kmetijske, gozdarske in dopolnilne dejavnosti.

3.1 Davčna služba v Sloveniji⁶

Davčna uprava Republike Slovenije (v nadaljevanju DURS) je organ v sestavi Ministrstva za finance (v nadaljevanju MF), s sedežem v Ljubljani. DURS sestavljajo Generalni davčni urad in davčni uradi. Davčni uradi so organizacijske enote davčne uprave, ki se ustanovljajo za opravljanje nalog davčne službe na določenem območju ali za določeno področje dela. Izpostave in referati so teritorialne organizacijske enote davčnih uradov.

DURS opravlja naloge davčne službe: pobiranje davkov in drugih obveznih dajatev; opravljanje nadzora nad zakonitostjo, pravilnostjo in pravočasnostjo izpolnjevanja davčnih obveznosti, določenih s predpisi o obdavčenju; vzpostavitev, organiziranje, vzdrževanje in vodenje davčnega registra; preprečevanje in odkrivanje davčnih prekrškov ter drugih kaznivih ravnanj, določenih v predpisih, za nadzor nad izvajanjem katerih je pristojna služba, ter vodenje postopka za prekrške prekrškovnega organa; prisilna izterjava denarnih terjatev države in samoupravnih lokalnih skupnosti na podlagi zakona, ki ureja splošni upravni postopek, in na podlagi zakona, ki ureja prekrške; izvajanje predpisov Evropske skupnosti (v nadaljevanju ES) in mednarodnih pogodb, ki obvezujejo Slovenijo z delovnega področja službe, sodelovanje in izmenjava podatkov z organi ES, pristojnimi organi držav članic EU in s pristojnimi organi drugih držav; sodelovanje z mednarodnimi organizacijami in strokovnimi združenji s področja davkov; proučevanje in

⁶ Povzeto po: *Organizacija in naloge davčne službe*, spletna stran DURS (<http://www.durs.gov.si/>).

analiziranje delovanja davčnega sistema in ukrepov davčne politike ter dajanje pobud za reševanje zadev s tega področja; opravljanje drugih nalog, določenih z zakonom ali s predpisom na podlagi zakona.

DURS izvaja naloge davčne službe v skladu z zakoni, ki urejajo obdavčevanje in postopek v zvezi z obdavčevanjem, zakonom, ki ureja inšpekcijski nadzor, z drugimi predpisi ter mednarodnimi pogodbami, ki obvezujejo Slovenijo, in v skladu z Zakonom o davčni službi.

Od leta 1997 je DURS članica evropskega združenja davčnih uprav (IOTA), kateremu je tudi predsedovala v obdobju od 1. julija 2006 do 1. julija 2007. IOTA (Intra-European Organization of Tax Administrations) je bila ustanovljena leta 1996 in ima trenutno 41 članic. Njen namen je zagotavljati pomoč članicam pri izboljšavi davčnih služb, izboljšanje izvajanja davčnih predpisov in povečanje pobiranja davkov pri članicah, z izmenjavo izkušenj in metod, vzajemna pomoč in olajšanje tehničnega sodelovanja med članicami ter organizacija strokovnih delavnic in usposabljanj.

V svojem poslanstvu DURS sporoča javnosti: »Davčnim zavezancem zagotavljamo storitve najvišje kakovosti in jim tako pomagamo pri izpolnjevanju njihovih davčnih obveznosti, s pošteno in nepristransko uporabo davčnih predpisov«.

3.2 Zakonska podlaga davka od dohodka fizičnih oseb⁷

3.2.1 Temeljni predpis

S 1. januarjem 2007 je stopil v uporabo danes veljavni Zakon o dohodnini – ZDoh-2 (2006), ki ne prinaša bistvenih sprememb in novosti v primerjavi z ZDoh-1 (v veljavi od 1. januarja 2005 do konca leta 2006). Med pomembne novosti spada spremenjena dohodninska lestvica, ki ima po novem le tri davčne razrede s stopnjami 16, 27 in 41 odstotkov, za razliko od prej veljavne, ki je imela pet razredov s stopnjami 16, 33, 38, 42 in 50 odstotkov. S temi stopnjami so obdavčeni dohodki iz zaposlitve, dohodki iz dejavnosti, dohodki iz osnovne kmetijske in osnovne gozdarske dejavnosti, dohodki iz oddajanja premoženja v najem in dohodki iz prenosa premoženjskih pravic. Kapitalski dobički, dividende in obresti so obdavčeni po 20-odstotni stopnji (obresti v letu 2007 še po 15-odstotni), plačani davek pa velja kot končni davek, kar pomeni, da se ti dohodki ne všttevajo v letno osnovo za odmero dohodnine.

Ugotavljanje davčne osnove je v več primerih poenostavljeno, in sicer:

- odpravljeno je razmejevanje dohodkov, doseženih s posameznim poslom ter dohodkov iz dejavnosti in zaposlitve;
- razširjen je krog zavezancev, ki lahko ugotavljajo davčno osnovo od dohodka iz dejavnosti na podlagi dejanskih prihodkov in normiranih odhodkov;

⁷ Povzeto po: Dohodnina – pravne podlage (spletna stran DURS).

- iz obdavčitve so izvzeti dohodki iz osnovne kmetijske in osnovne gozdarske dejavnosti, če v okviru gospodinjstva zavezanca nimajo več kot 200 evrov katastrskega dohodka;
- kmetijske subvencije, ki niso oproščene plačila dohodnine po 26. členu ZDoh-2, so vključene v katastrski dohodek, ki se bo zaradi tega ustrezno povečal, in niso več samostojna davčna osnova.

Splošna olajšava, ki se prizna vsem zavezancem, se je povečala in znaša 2.800 evrov, ukinjene pa so olajšave za različne namene (reševanje stanovanjskega problema, nakup zdravil, učbenikov ipd.).

Po novem lahko zavezanci del svoje dohodnine (do 0,5 odstotka) namenijo za financiranje splošno koristnih namenov, političnih strank in reprezentativnih sindikatov.

Zakon o dohodnini je bil do danes dvakrat dopolnjen. Prva dopolnitev – ZDoh-2A (2008) je namenjena predvsem dodatni davčni razbremenitvi najrevnejšega sloja prebivalstva. Z zadnjo spremembo Zakona o dohodnini – ZDoh-2B (2008) se ponovno uvaja znižanje davčne osnove za investiranje⁸, v višini 20 % investiranega zneska v opremo (zopet vključena računalniška oprema) in neopredmetena dolgoročna sredstva, ter še dodatno povečuje znesek olajšav za znižanje davčne osnove najnižjim dohodkom.

Ostale spremembe se nanašajo na podrobnejšo ureditev statusa kmečkega gospodinjstva in v tem okviru na prag obdavčitve dohodka od uporabe kmetijskih zemljišč in dohodka od uporabe čebeljih panjev ter na olajšavo v osnovno kmetijsko in osnovno gozdarsko dejavnost. Del zakona, ki obravnava posebne osebne olajšave, se razširi še na poklic športnika, ki za razliko od poklicev na področju kulture in novinarstva, v temeljnem zakonu ni imel urejenega statusa.

3.2.2 Podzakonski predpisi

Davek od dohodka fizičnih oseb, poleg temeljne zakonodaje, ureja še zajetno število podzakonskih aktov (pravilniki, uredbe), s katerimi vlada in posamezna ministrstva določajo konkretna pravila izvajalcem in uporabnikom dohodninske zakonodaje.

3.2.3 Povezani predpisi

Izvajanje dohodninske zakonodaje je povezano še z naslednjimi predpisi:

- Zakon o davčnem postopku,
- Zakon o splošnem upravnem postopku,
- Zakon o davčni službi,
- Zakon o pokojninskem in invalidskem zavarovanju.

⁸ Zmanjšanje osnove se nanaša na dohodek iz dejavnosti.

Od 1. januarja 2007 je v uporabi tudi novi Zakon o davčnem postopku – ZDavP-2 (2006). V administrativnem procesu je v načelu ohranjen postopek, ki je bil določen s prejšnjim zakonom – ZDavP-1 (2004). To pomeni, da je zadržana letna odmera na podlagi davčne napovedi zavezanca, akontiranje se še naprej izvaja z davčnim odtegljajem, obračunom davka in tudi na podlagi napovedi. Bistvene spremembe oziroma poenostavitve so uvedene predvsem v zvezi z vlaganjem davčne napovedi za odmero dohodnine.

3.3 Dohodnina, davčni zavezanec in obseg davčne obveznosti

Dohodnina je davek od dohodkov fizičnih oseb. Zavezanci za dohodnino so le fizične osebe (rezidenti in nerezidenti), ne glede na starost. Rezidentstvo oziroma nerezidentstvo je v ZDoh-2 (2006) natančno opredeljeno, obseg davčne obveznosti pa nalaga rezidentom plačilo dohodnine od vseh dohodkov, ne glede na državo vira (načelo svetovnega dohodka), nerezidentom pa od vseh dohodkov, ustvarjenih v Sloveniji (načelo vira dohodka).

3.4 Predmet obdavčitve

Z dohodnino so obdavčeni **dohodki fizične osebe**, ki so bili pridobljeni oziroma doseženi v davčnem letu, ki je enako koledarskemu letu. Obdavčevanje poteka po načelu denarnega toka, z manjšimi izjemami (npr. različne bonitete, ki so nedenarni prejemki zaposlenih).

Dohodki po ZDoh-2 (2006) so:

1. **dohodek iz zaposlitve** (dohodek iz delovnega razmerja ter dohodek iz drugega pogodbenega razmerja),
2. **dohodek iz dejavnosti** (dohodek, dosežen z opravljanjem vsake podjetniške, kmetijske, gozdarske, poklicne ali druge neodvisne samostojne dejavnosti),
3. **dohodek iz osnovne kmetijske in osnovne gozdarske dejavnosti** (dohodek fizične osebe, ki je 30. junija davčnega leta lastnik, zakupnik ali uporabnik kmetijskih in gozdnih zemljišč na podlagi drugega pravnega naslova ali uporabnik čebeljih panjev),
4. **dohodek iz oddajanja premoženja v najem in iz prenosa premoženjske pravice** (dohodek, dosežen z oddajanjem nepremičnega ali premičnega premoženja v najem ter dohodek imetnika premoženjske pravice, dosežen z odstopom uporabe oziroma izkoriščanja ali odstopom pravice do uporabe oziroma izkoriščanja premoženjske pravice – npr. materialne avtorske pravice),
5. **dohodek iz kapitala** (obresti, dividende, dobiček iz kapitala) in
6. **drugi dohodki** (npr. nagrade, darila, dobitki v nagradnih igrah).

Za dohodke po ZDoh-2 (2006) se ne štejejo:

- dediščine,
- volila (razen tistih, ki jih fizična oseba prejme v zvezi z opravljanjem dejavnosti),
- darila, prejeta od fizične osebe, ki ni delodajalec prejemnika (ali z delodajalcem povezana oseba) ali delodajalec osebe, ki je povezana s prejemnikom,
- dobitki od iger na srečo po zakonu, ki ureja igre na srečo,

- izplačila, ki jih prejme fizična oseba na podlagi zavarovanja za primer bolezni, poškodbe ali invalidnosti, katerega zakon, ki ureja zavarovalništvo, ne določa kot obvezno zavarovanje, ali izplačila na podlagi zavarovanja za škodo, povzročeno na osebnem premoženju,
- sredstva ali dobički, ki jih pridobi fizična oseba na podlagi prenosov sredstev med svojim podjetjem, v katerem samostojno opravlja dejavnost, in svojim gospodinjstvom ali na podlagi prenehanja opravljanja dejavnosti,
- ugodnost, ki jo prejme fizična oseba pri nakupu blaga in storitev, vključno s priložnostnim prejemom dodatnega blaga ali storitev, če je taka ugodnost dostopna vsem strankam pod enakimi pogoji in ni v zvezi z zaposlitvijo ali dejavnostjo fizične osebe.

3.5 Oprostitve plačila dohodnine

Poleg navedenih dohodkov, ki niso dohodki v smislu ZDoh-2 (2006), zakon opredeljuje posamezne vrste dohodkov, ki so po svoji naravi vključeni v definicijo obdavčljivega dohodka, vendar so izvzeti iz obdavčitve zaradi določenih, predvsem socialnih interesov. Med oprostitve plačila dohodnine spadajo:

- pomoči in subvencije (nekatero subvencije iz proračuna, subvencije mladim družinam za prvo reševanje stanovanjskega vprašanja; enkratna solidarnostna pomoč; pomoči, prejete od humanitarne ali invalidske organizacije, dobrodelnih ustanov, države ali lokalne skupnosti),
- dohodki, tudi v obliki povračil stroškov, storitev in drugih ugodnosti, po posebnih zakonih (po zakonu o vojnih invalidih, žrtvah vojnega nasilja ipd.),
- dohodki iz naslova starševskega varstva in zavarovanja za primer brezposelnosti (starševski in otroški dodatek, dodatek za veliko družino in pomoč ob rojstvu otroka, denarna pomoč za brezposelnost ipd.),
- dohodki iz naslova obveznega pokojninskega, invalidskega in zdravstvenega zavarovanja (invalidnina, invalidski in varstveni dodatek, dodatek za pomoč in postrežbo ipd.),
- dohodki, povezani z zagotavljanjem varnosti, zaščite in reševanja (nadomestila za uporabo sredstev, ki jih da na voljo zavezanec; nekateri dohodki prejete za delo v rezervni vojaški sestavi, civilni zaščiti ali prostovoljnem služenju vojaškega roka itn.),
- dohodki v zvezi z izobraževanjem (štipendije iz proračuna, regresiranje študentske prehrane, mesečne vozovnice za učence, dijake in študente ipd.),
- dohodki, povezani s kmetijsko in gozdarsko dejavnostjo (prejemki v okviru strojnih krožkov, kmetijska in gozdno okoljska plačila, nekateri ukrepi kmetijske politike itn.),
- odškodnine (neupravičeno priprtim, okuženim z virusom HIV, žrtvam vojnega in povojnega nasilja, na podlagi sodbe sodišča zaradi osebnih poškodb ali poškodb osebnega premoženja, žrtvam kaznivih dejanj itn.),
- vrnitev premoženja po zakonu o denacionalizaciji in po zakonu o izvrševanju kazenskih sankcij,
- dohodki, povezani z družinskimi razmerji (preživnine, plačila skrbniku),
- drugi dohodki v zvezi s sodnimi in upravnimi postopki (zamudne obresti, povračila stroškov),

- dohodki iz zaposlitve in iz dejavnosti (za občasno delo invalidov, za nego in pomoč invalidom, prejemki za delo med prestajanjem pripora, zapora ali prevzgoje, prejemki rejnikov, denarne nagrade za nekatere medalje),
- drugo (dobiček iz kapitala pri odsvojitvi premičnin, dohodek učencev in dijakov iz naslova prodaje odpadnega papirja, pokojninske rente in odkupne vrednosti, izplačane po zakonu o prvem pokojninskem skladu in preoblikovanju pooblaščenih investicijskih družb, posmrtnine),
- dohodki nerezidentov (pod določenimi pogoji dobiček iz kapitala, obresti za rezidente druge države članice EU, dohodek iz zaposlitve pri tujem diplomatskem predstavništvu ali konzulatu, nekateri dohodki iz dejavnosti).
- dohodki iz zaposlitve rezidentov uslužbencev v institucijah ES, Evropski centralni banki, Evropskem monetarnem inštitutu ali Evropski investicijski banki.

3.6 Plačevanje dohodnine

Dohodnino plačujemo kot akontacijo dohodnine, pri kateri se v začetku tekočega leta opravi letni poračun za preteklo davčno leto, ali kot dokončni davek (ZDoh-2, 2006). Način plačila določa vrsta dohodka.

3.6.1 Akontacija dohodnine

Akontacijo dohodnine načeloma plačamo ob izplačilu posameznega dohodka. V največ primerih opravi plačilo akontacije dohodnine plačnik davka (to je izplačevalec dohodka) v **obračunu davčnega odtegljaja** (npr. akontacijo dohodnine od plače obračuna in plača delodajalec, ki je izplačal plačo).

V primerih, ko dohodek izplača oseba, ki ni plačnik davka (izplačevalec je npr. fizična oseba ali pa gre za dohodek iz tujine), akontacijo dohodnine ugotovi davčni organ na podlagi **napovedi davčnega zavezanca**. Rok za vložitev napovedi je odvisen od vrste izplačanega dohodka.

Zavezanec, ki ugotavlja davčno osnovo od dohodka iz dejavnosti na podlagi dejanskih prihodkov in odhodkov, izračunava akontacijo dohodnine sam, v **davčnem obračunu**, ki ga mora predložiti davčnemu organu najkasneje do 31. marca tekočega leta za preteklo leto.

3.6.2 Poračun na letni ravni

Dohodki, od katerih je bila med letom plačana akontacija dohodnine, se všttevajo v letno davčno osnovo, pri čemer se med letom plačane akontacije dohodnine odštejejo od odmerjene dohodnine na letni ravni. Dohodnino na letni ravni ugotovi davčni organ z odločbo.

3.6.3 Dokončni davek

Dohodnino od dohodkov iz kapitala (kapitalski dobički, dividende in obresti), prav tako kot akontacijo dohodnine, plačujemo bodisi v obračunu davčnega odtegljaja bodisi na podlagi odločbe, ki jo izda davčni organ na podlagi napovedi zavezanca. Bistvena razlika je, da za te dohodke plačani davek velja za dokončni davek, kar pomeni, da se ti dohodki ne všttevajo v letno osnovo za odmero dohodnine. Za dokončni davek velja tudi akontacija dohodnine, plačana za nerezidenta, ki ni zavezanec za dohodnino.

3.7 Davčne olajšave

Davčni zavezanci (rezidenti) lahko letno davčno osnovo za odmero dohodnine znižajo z davčnimi olajšavami, največ do višine pozitivne davčne osnove (ZDoh-2, 2006). To pomeni, da je letna davčna osnova enaka nič, če je znesek davčnih olajšav višji kot je letna davčna osnova. Nekatere davčne olajšave se v postopku odmerjanja letne dohodnine priznajo samodejno, nekatere pa lahko uveljavljamo le, če izpolnjujemo zakonske zahteve.

3.7.1 Splošna olajšava

Splošna olajšava se prizna vsakemu zavezancu, ki vloži napoved, pod pogojem, da drug zavezanec zanj ne uveljavlja posebne olajšave za vzdrževanega družinskega člana (ZDoh-2, 2006).

3.7.2 Osebne olajšave

1. Invalidsko olajšavo lahko uveljavlja invalid s 100-odstotno telesno okvaro pod pogojem, da mu je priznana pravica do tuje nege in pomoči, na podlagi odločbe Zavoda za pokojninsko in invalidsko zavarovanje, centra za socialno delo ali občinskega upravnega organa, pristojnega za varstvo borcev in vojaških invalidov.
2. »Seniorska olajšava« se prizna zavezancu po dopolnjenem 65. letu starosti.
3. Zavezancem, ki prejemajo pokojnino iz obveznega invalidskega zavarovanja ali priznavalnino po zakonu o republiških priznavalninah in zakonu o uresničevanju javnega interesa na področju kulture ali invalidnino po predpisih, ki urejajo obvezno pokojninsko in invalidsko zavarovanje, se prizna zmanjšanje dohodnine v višini 13,5 % odmerjene pokojnine, priznavalnine oziroma invalidnine. Olajšava se prizna največ v višini dohodnine, obračunane od posameznega dohodka.

3.7.3 Posebne osebne olajšave

1. Pod določenimi pogoji se samozaposlenim v kulturi in samostojnim novinarjem prizna zmanjšanje davčne osnove iz dejavnosti v višini 15 % prihodkov letno – do zneska 25.000 evrov prihodkov iz dejavnosti v letu, za katero se odmerja dohodnina.

2. »Študentska olajšava«, v višini splošne olajšave, se dijakom in študentom za dohodke, prejete prek pooblaščenega študentskega servisa, prizna do dopolnjenega 26. leta starosti in tudi starejšim od 26 let, če se vpíšejo na študij do 26. leta starosti, in sicer za dodiplomski študij za največ šest let od dneva vpisa in za podiplomski študij največ štiri leta od dneva vpisa. Omenjena olajšava se prizna vsakemu študentu, ne glede na prejete letne dohodke.

3.7.4 Posebna olajšava - olajšava za vzdrževane družinske člane

Olajšavo lahko uveljavlja vsak zavezanec, ki vzdržuje družinske člane, ne glede na to, ali je olajšavo uveljavljal med letom ali ne. **Splošno pravilo** za uveljavljanje olajšave za vzdrževane družinske člane zahteva, da ima vzdrževani družinski član prijavljeno bivališče v Sloveniji ali je državljan Slovenije oziroma druge države EU ali je rezident države, s katero ima Slovenija sklenjeno pogodbo o izogibanju dvojnega obdavčevanja dohodka, ki omogoča izmenjavo informacij zaradi izvajanja domače zakonodaje. Olajšava se zavezancu prizna le za obdobje v davčnem letu, ko je zavezanec dejansko preživel tega člana.

Za vzdrževanega družinskega člana se štejejo: otrok (lastni otrok, pastorek ter pod določenimi pogoji tudi druga oseba – vnuk, brat, sestra), zakonec ali zunajzakonski partner (brez lastnih sredstev za preživljanje), razvezani zakonec (za katerega zavezanec plačuje preživnino), starši oziroma posvojitelji (brez lastnih sredstev za preživljanje), tast ali tašča (brez lastnih sredstev za preživljanje in če zakonec zavezanca ni zavezanec za dohodnino) ter član kmečkega gospodinjstva (če sodeluje pri doseganju dohodka iz osnovne kmetijske in osnovne gozdarske dejavnosti in nima lastnih sredstev za preživljanje; olajšavo lahko uveljavlja le zavezanec, ki pretežni del dohodka ustvari iz osnovne kmetijske in osnovne gozdarske dejavnosti).

Ostali pogoji, ki jih morajo zavezanci upoštevati v zvezi z uveljavljanjem vzdrževanih družinskih članov, so v Zakonu o dohodnini (2006) podrobno navedeni.

3.7.5 Olajšava za rezidente držav članic EU

Fizična oseba, ki ni rezident Slovenije, pač pa države članice EU, in v Sloveniji dosega dohodke iz zaposlitve ali dohodke iz opravljanja dejavnosti ali dohodke iz osnovne kmetijske in osnovne gozdarske dejavnosti, ki so obdavčeni v Sloveniji, lahko uveljavlja splošno olajšavo in posebno olajšavo, če z dokazili dokaže, da znašajo prej navedeni dohodki, doseženi v Sloveniji, najmanj 90 % njegovega celotnega obdavčljivega dohodka v davčnem letu.

3.7.6 Olajšava za prostovoljno dodatno pokojninsko zavarovanje

Zavezancu pripada olajšava za plačane premije za prostovoljno dodatno pokojninsko zavarovanje, če jih je plačal zavezanec sam. Priznajo se v letu plačane premije, ne glede na katero obdobje se nanašajo, vendar največ do zneska, ki je enak 24 % obveznih prispevkov za

pokojninsko in invalidsko zavarovanje (delodajalčevih in delojemalčevih).

3.8 Odmera dohodnine na letni ravni

Za davčno leto **2006** je bilo na področju odmere in poročuna dohodnine na letni ravni – s ciljem zmanjšanja administrativnega bremena zavezancem – uvedeno nekaj bistvenih novosti:

- zavezanci za dajanje kontrolnih podatkov za odmero dohodnine (izplačevalci dohodkov) so morali davčni upravi posredovati tudi podatke o vzdrževanih družinskih članih za svoje zaposlene,
- davčni organ je zavezancem posredoval že izpolnjen obrazec letne davčne napovedi,
- dolžnost davčnih zavezancev je bila samo preveriti podatke, vpisati olajšave ter vrniti obrazec davčni upravi.

Izplačevalci dohodkov so morali do konca januarja 2007 poročati davčnemu organu o obdavčenih dohodkih, izplačanih v letu 2006, razvrščenih (po predpisanih oznakah) v pet osnovnih skupin (Hieng, 2006, str. 8):

- oznaka 1000: dohodki iz zaposlitve,
- oznaka 2000: dohodki iz dejavnosti,
- oznaka 3000: dohodki iz osnovne kmetijske in osnovne gozdarske dejavnosti,
- oznaka 4000: dohodki iz premoženja,
- oznaka 6000: drugi dohodki.

Pri odmeri dohodnine za leto **2007** je DURS storila še korak naprej. Davčni organ je zavezancem prvič posredoval informativni izračun dohodnine, ki se je pod določenimi pogoji štel za odločbo o odmeri dohodnine. Na ta način so zavezanci razbremenjeni vlaganja davčnih napovedi, davčni organ pa obdelave teh napovedi.

Zavezanci za posredovanje kontrolnih podatkov za odmero dohodnine so za davčno leto 2007, v poročilu o izplačanih dohodkih, v skladu z novim zakonom o dohodnini, razvrščali obdavčene dohodke v štiri osnovne skupine (Hieng, 2007, str. 69):

- oznaka 1000: dohodki iz zaposlitve,
- oznaka 2000: dohodki iz dejavnosti,
- oznaka 3000: dohodki iz oddajanja premoženja v najem in prenosa premoženjske pravice,
- oznaka 6000: drugi dohodki.

V nadaljevanju je opisan postopek odmere dohodnine na letni ravni, veljaven od vključno davčnega leta 2007 dalje.

3.8.1 Informativni izračun dohodnine

Davčni organ sestavi informativni izračun dohodnine na podlagi podatkov, s katerimi razpolaga davčna uprava, na podlagi uradnih evidenc in podatkov o dohodkih in vzdrževanih družinskih članih, ki jih davčni upravi do 31. januarja (za preteklo davčno leto), posredujejo izplačevalci.

Informativnega izračuna ne prejmejo vsi zavezanci za dohodnino. Davčni organ ne sestavi informativnega izračuna, prav tako pa davčnemu zavezancu rezidentu ni potrebno vložiti napovedi dohodnine, če:

- dohodki davčnega zavezanca, od katerih se plačuje dohodnina, ne presegajo zneska splošne olajšave,
- dohodki davčnega zavezanca, od katerih se plačuje dohodnina, poleg pokojnine, od katere v skladu z zakonom ni bila odtegnjena ali plačana akontacija dohodnine in davčni zavezanec pri akontaciji dohodnine ni uveljavljal posebne olajšave za vzdrževane družinske člane, ne presegajo 80 evrov.

3.8.2 Dolžnosti zavezanca

Zavezanec pregleda informativni izračun in preveri:

- ali so vpisani podatki pravilni (osebni podatki, podatki o dohodkih, podatki o vzdrževanih družinskih članih itn.) oziroma ali se ujemajo s podatki, s katerimi razpolaga sam, ter
- ali je informativni izračun dohodnine pravilen.

V kolikor so podatki pravilni in se strinja z izračunom dohodnine, zavezancu ni potrebno storiti ničesar. Po poteku roka za ugovor (tj. 15 dni od vročitve informativnega izračuna), se bo štelo, da se je odpovedal pritožbi, informativni izračun dohodnine pa bo samodejno postal odločba o odmeri dohodnine. Na njeni podlagi bo za zavezanca nastala **davčna obveznost**. Če bo znesek odmerjene dohodnine na letni ravni večji od zneska med letom plačane akontacije dohodnine, bo zavezanec doplačal razliko dohodnine, če pa bo znesek odmerjene dohodnine na letni ravni manjši od zneska med letom plačane akontacije dohodnine, bo zavezancu vrnjena razlika dohodnine.

V primeru, da se zavezanec ne strinja z informativnim izračunom, mora v roku za ugovor vložiti dopolnjen informativni izračun, ki se šteje za njegovo napoved za odmero dohodnine. Zavezanec lahko v ugovoru zoper informativni izračun uveljavlja tudi olajšavo za vzdrževane družinske člane.

3.8.3 Odločba o odmeri dohodnine

Odločbo o odmeri dohodnine izda davčni organ v primeru, ko zavezanec sam vloži napoved za odmero dohodnine ali, ko zoper informativni izračun dohodnine v roku vloži ugovor oziroma dopolnjen informativni izračun. V teh primerih davčni organ preveri navedbe zavezanca in na

podlagi svojih podatkov in podatkov davčnega zavezanca izda odločbo, najkasneje do 31. oktobra za preteklo davčno leto.

3.9 Davčna lestvica, razredi, stopnje in olajšave

Dohodek fizičnih oseb je v Sloveniji (kot tudi v večini držav) obdavčen po **stopničasti progresiji**.

V davčnem letu 2006 so se dohodninski zavezanci, glede na svoj letni dohodek, razvrščali v pet, v letu 2007 pa v tri davčne razrede.

Zneski neto letnih davčnih osnov se enkrat letno uskladijo s koeficientom rasti cen življenjskih potrebščin v Sloveniji, za mesec november tekočega leta – v primerjavi z mesecem novembrom prejšnjega leta, po podatkih Statističnega urada Republike Slovenije. Zneske neto letnih davčnih osnov določi minister, pristojen za finance, najpozneje v decembru tekočega leta za naslednje leto.

Za dohodke iz kapitala (obresti, dividende in kapitalske dobičke) velja **cedularna obdavčitev** – z 20 % davčno stopnjo, z izjemo obresti od denarnih depozitov do zneska 1.000 evrov, ki predstavlja neobdavčen del obresti (indirektna progresija).

3.9.1 Davčno leto 2006

Do 1. januarja 2007 je bila v Sloveniji veljavna nacionalna denarna valuta slovenski tolar (SIT). Vsi zneski iz tabele 2 (davčno leto 2006) so, zaradi potrebnih osnov za analizo dohodnine v četrtem poglavju, preračunani v evre (EUR), po uradnem tečaju zamenjave 239,64 SIT = 1 EUR⁹, ki je veljal v obdobju prehoda na novo nacionalno valuto – evro (ZUE, 2006). Osnove za obdavčenje dohodkov v letu 2006 so podane v spodnji tabeli (2).

Tabela 2: Stopnje dohodnine za davčno leto 2006

Če znaša neto letna davčna osnova v €		Znaša dohodnina v €
nad	do	
	5.539	16 %
5.539	10.822	886 + 33 % nad 5.539
10.822	21.899	2.630 + 37 % nad 10.822
21.899	44.012	6.728 + 41 % nad 21.899
44.012		15.794 + 50 % nad 44.012
Splošna olajšava		
Zmanjšanje letne davčne osnove v €		2.522

Vir: Lestvica za odmero dohodnine in olajšave za leto 2006 (spletna stran DURS) in lastni izračuni.

⁹ Tečaj zamenjave je tečaj, ki je določen v Uredbi Sveta (ES) št. 1086/2006 z dne 11. julija 2006 o spremembi Uredbe (ES) št. 2866/98 o menjalnih razmerjih med evrom in valutami držav članic, ki sprejmejo evro (UL EU, št. L 195, z dne 15. julija 2006, str. 1).

Za leto 2006 so lahko zavezanci zadnjič uveljavljali **olajšave za različne namene**, za zmanjšanje letne davčne osnove:

- za sredstva, vložena v vrednostne papirje, premije za prostovoljno dodatno zdravstveno zavarovanje, nakup zdravil, zdravstvenih in ortopedskih pripomočkov, za prostovoljne prispevke za različne namene, za investicije, namenjene reševanju stanovanjskega problema posameznika, za nakup likovnih del in leposlovnih knjig, za šolnine in nakup učbenikov in strokovne literature (tudi za vzdrževane otroke), za priklop na internet, za plačane članarine političnim strankam in sindikatom – največ v višini 2 % letne davčne osnove zavezanca;
- za reševanje stanovanjskega problema zavezanca – največ v višini 4 % letne davčne osnove.

3.9.2 Davčno leto 2007

Nova davčna lestvica, širine razredov in davčne stopnje za leto 2007 so razvidne iz tabele 3.

Tabela 3: *Stopnje dohodnine za davčno leto 2007*

Če znaša neto letna davčna osnova v €		Znaša dohodnina v €
nad	do	
	6.800	16 %
6.800	13.600	1.088 + 27 % nad 6.800
13.600		2.924 + 41 % nad 13.600
Splošna olajšava		
Zmanjšanje letne davčne osnove v €		2.800

Vir: Lestvica za odmero dohodnine in olajšave za leto 2007 (spletna stran DURS).

Ukinjene so bile olajšave za različne namene in olajšave za zneske, plačane za rešitev rezidentovega stanovanjskega problema, ki so bile nadomeščene z **večjo splošno olajšavo** in **blažjo progresijo**.

4 PRIMERJALNA ANALIZA NEPOSREDNIH DAVČNIH OBREMENITEV FIZIČNIH OSEB V SLOVENIJI MED LETOMA 2006 IN 2007

Načini, kako bodo posamezniki reagirali na obdavčenje in kako se bodo prilagodili davčnim obremenitvam, so različni, zato je težko predvideti, kakšne bodo posledice davčnih sprememb. Da bi ugotovili končni učinek davčnih sprememb v družbi, moramo najprej analizirati področji:

- **zakonske davčne incidence**, kjer je davek vpeljan (država) in
- **ekonomske davčne incidence**, kjer je davek dejansko plačan (davčni zavezanec).

4.1 Vidik države – dejanski podatki

Podatki in informacije o prihodkih in odhodkih državnega proračuna RS, po posameznih letih, so dosegljivi na spletni strani MF. Zaključne račune proračuna RS, z bilanco prihodkov in odhodkov ter obrazložitvami, MF objavlja tudi v svoji publikaciji – Biltenu javnih financ. Podrobno razčlenjene davčne kategorije proračuna RS so za vsako posamezno leto podane na spletni strani DURS-a.

4.1.1 Vpliv na višino davčnih prihodkov proračuna RS iz naslova dohodnine

V sklopu tega poglavja (4.1) bodo obravnavani in medsebojno primerjani dejanski podatki o dohodnini v letih 2006 in 2007, pridobljeni iz Poročil o delu DURS-a (2006, 2007). Podane bodo ugotovitve, ki bodo izhajale iz primerjav podatkov in informacij za obe davčni leti.

4.1.1.1 Metodologija

Podatki DURS-a, o višini realiziranih dohodninskih prihodkov, za leti 2006 in 2007, so izraženi v nominalnih zneskih. Zato je potrebno, za primerjavo leta 2007 z letom 2006, podatke deflacirati, da se izloči (vsaj) vpliv povečanja davčnih prihodkov, kot posledice povečanja dohodkov (bruto letnih davčnih osnov) zavezancev, iz naslova inflacije. Nominalne spremembe prihodkov iz dohodnine v letu 2007, glede na leto 2006, so s pomočjo deflatorja – indeksa cen življenjskih potrebščin (ICŽP) za leto 2007, preračunane v realne.

4.1.1.2 Primerjava podatkov za leti 2006 in 2007

V spodnji tabeli (4) so, poleg finančnih podatkov o dohodnini, podane še nekatere druge relevantne informacije, ki se nanašajo na administrativno poenostavitev sistema dohodnine v letu 2007. Zmanjšano administrativno breme je imelo ugodne posledice ne samo za davčne zavezance, temveč tudi za samo davčno službo.

Uspešen prehod na nov dohodninski sistem kažejo vsi trije kazalci. Zmanjšanje števila vloženih napovedi za 97 % v letu 2007, glede na leto 2006, je posledica uvedbe informativnega izračuna dohodnine, ki ga je davčni organ posredoval zavezancem in se je (v pretežnem delu), po preteku roka za ugovor, štel za odločbo o odmeri dohodnine.

Vrednost indeksa (90), ki se nanaša na število izdanih odločb, kaže na 10 % zmanjšanje deleža dohodninskih zavezancev v letu 2007, v primerjavi z letom 2006. Z drugimi besedami, v letu 2007 se je za 10 % povečalo število zavezancev, katerih dohodek je bil – zaradi zanje ugodnih davčnih predpisov – izvzet iz obdavčitve.

Na bolj enoten in pregleden dohodninski sistem kaže tudi podatek, da je DURS pri odmeri dohodnine za leto 2007 uspela skrajšati čas začetka izdaje dohodninskih odločb za skoraj tri mesece, v primerjavi z letom poprej.

Tabela 4: Primerjava podatkov o dohodnini za leti 2006 in 2007

Vrsta podatka	2006	2007	Indeks - nominalni	ICŽP 2007M12	Indeks - realni
1	2	3	4 (3/2)	5	6 (4/5)
Davčni prihodki – dohodnina	1.792.660.766 €	1.802.798.817 €	100,6	103,6	97,1
Število vloženih napovedi	1.135.422	34.000*	3,0		
Število izdanih odločb	1.125.242	1.012.993	90,0		
Datum prve izdane odločbe	19.6.2007	31.3.2008			

Legenda: ICŽP 2007M12 = indeks cen življenjskih potrebščin (povprečje vseh mesecev 2007/povprečje istih mesecev 2006)

Opomba: *34.000 vloženih napovedi za leto 2007 je okvirni podatek, s katerim DURS trenutno razpolaga, ki pa se ne bo bistveno razlikoval od končnega podatka.

Vir: Poročilo o delu DURS v letu 2006, Poročilo o delu DURS v letu 2007 (spletna stran DURS), SI-STAT podatkovni portal - Indeksi cen življenjskih potrebščin - 2007M12 (spletna stran Statističnega urada RS) in lastni izračuni.

Iz tabele 4 je razvidno, da se je znesek dohodninskih prihodkov v letu 2007 sicer nominalno povečal za 0,6 %, vendar pa se je realno zmanjšal, in sicer za 2,9 %. Vzrok za omenjeno zmanjšanje lahko pripišemo nižjim mejnim davčnim stopnjam in višjemu deležu zavezancev v najnižjem dohodninskem razredu. Ta delež se je povečal iz 62,43 % v letu 2006, na 70,29 % v letu 2007, kar prikazuje tabela 5.

Na osnovi povprečne davčne stopnje (izračunane kot aritmetične sredine najvišjih mejnih davčnih stopenj posameznih davčnih razredov) v letu 2006 (35,4 %) in 2007 (28 %), predpostavljamo znižanje prihodkov iz dohodnine v letu 2007.

Tabela 5: Davčni razredi in stopnje ter porazdelitev zavezancev znotraj njih v letih 2006 in 2007

Davčni razred	2006		2007	
	Davčna stopnja (%)	Zavezanci (%)	Davčna stopnja (%)	Zavezanci (%)
1	16	62,43	16	70,29
2	33	24,09	27	20,65
3	37	10,31	41	9,06
4	41	2,57		
5	50	0,60		
μ		100,00		100,00
PDS	35,4		28	

Legenda: μ = vsota

PDS = povprečna davčna stopnja

Vir: Kovač, Pomembnejše spremembe obdavčenja dohodkov v Sloveniji po davčni reformi, 2006, str. 38-39 ter lasten izračun.

O zmanjšanju dohodninskih prihodkov govori tudi naslednji kazalec (Bilten javnih financ, 2008, str. 7): v letu 2007 je znašal delež plačane dohodnine v BDP¹⁰ Slovenije 5,4 % in je bil nižji za 0,5 odstotne točke, v primerjavi z letom 2006, ko je znašal 5,9 %.

¹⁰ Bruto domači proizvod.

4.2 Vidik davčnih zavezancev – izbrani podatki

Analiza sprememb – posledic nove davčne zakonodaje bo opravljena na osnovi enostavnega statističnega vzorca. V vzorec je vključenih deset davčnih zavezancev, ki bodo obravnavani glede na višino njihovega letnega dohodka, natančneje, letnega dohodka iz zaposlitve oziroma letne plače.

4.2.1 Vpliv na višino plačane dohodnine

Izračuni in primerjave obeh davčnih let bodo potekali v dveh stopnjah:

1. izračun in primerjava davčne osnove ter
2. izračun in primerjava plačane dohodnine.

4.2.1.1 Metodologija

Razlike v neto letni davčni osnovi in višini plačane dohodnine v letu 2007 – glede na leto 2006 – bodo prikazani s pomočjo analize enostavnega vzorca desetih davčnih zavezancev, ki se razlikujejo po višini letnega dohodka iz zaposlitve (plače). Porazdelitev obravnavanih zavezancev po višini njihove neto letne davčne osnove, glede na nove davčne razrede v letu 2007, je naslednja:

1. davčni razred (16 % MDS): dva zavezanca,
2. davčni razred (27 % MDS): dva zavezanca,
3. davčni razred (41 % MDS): šest zavezancev.

V analizi bosta uporabljene dve kategoriji davčnih osnov, izhajajoči iz letnega dohodka zavezanca:

- **bruto letna davčna osnova (BLDO)**¹¹

Primer izračuna BLDO (za dohodek iz zaposlitve):

$$BLDO = \text{letna bruto plača} - \text{letni plačani (zavezančevi) socialni prispevki (22,1 \% od bruto plače)}^{12} \quad (7)$$

- **neto letna davčna osnova (NLDO)**

$$NLDO = BLDO - \text{olajšave} \quad (8)$$

¹¹ BLDO je osnova za vse analize v okviru poglavja 4.2.

¹² Socialni prispevki, ki jih iz bruto plače plača zavezanec, se pri ugotavljanju davčne osnove štejejo kot strošek, ki je nastal pri pridobivanju dohodka in zato zmanjšujejo davčno osnovo, oziroma niso del razpoložljivega dohodka.

Za primerjavo neto letne davčne osnove in plačane dohodnine med letoma 2006 in 2007 bom uporabila enake nominalne zneske bruto letnih davčnih osnov, zato uporaba deflatorja ne bo potrebna.

Zaradi primerljivosti podatkov je upoštevanje olajšav omejeno le na tiste olajšave, ki so enake pri vseh zavezancih. Tako npr. niso upoštevane olajšave za vzdrževane družinske člane, ki sicer močno vplivajo na višino odmerjene letne dohodnine, predvsem pri zavezancih v nižjih dohodkovnih razredih, saj so določene v fiksnih zneskih, ne glede na posameznikov dohodek.

4.2.1.2 Obračun dohodnine za leto 2006

Potrebno je opozoriti, da sta pri izračunu NLDO za leto 2006 upoštevani le splošna olajšava ter olajšava za različne namene, v višini 2 %, ki so ju lahko uveljavljali vsi zavezanci. V letu 2006 so določeni zavezanci lahko uveljavljali tudi dodatno, 4-odstotno olajšavo, za reševanje stanovanjskega problema (na osnovi ustreznih dokazil).

Neto letna davčna osnova za leto 2006

Izračun neto letne davčne osnove (NLDO) za leto 2006 je prikazan v naslednji tabeli (6).

Tabela 6: Izračun neto letne davčne osnove za leto 2006

	BLDO	SO	PO	SO+PO	NLDO	Delež SO+PO v BLDO
	1	2	3 (1*2%)	4 (2+3)	5 (1-4)	6 (4/1)
1	7.800 €	2.522 €	156 €	2.678 €	5.122 €	34%
2	8.800 €	2.522 €	176 €	2.698 €	6.102 €	31%
3	9.800 €	2.522 €	196 €	2.718 €	7.082 €	28%
4	12.800 €	2.522 €	256 €	2.778 €	10.022 €	22%
5	16.800 €	2.522 €	336 €	2.858 €	13.942 €	17%
6	27.800 €	2.522 €	556 €	3.078 €	24.722 €	11%
7	42.800 €	2.522 €	856 €	3.378 €	39.422 €	8%
8	62.800 €	2.522 €	1.256 €	3.778 €	59.022 €	6%
9	72.800 €	2.522 €	1.456 €	3.978 €	68.822 €	5%
10	82.800 €	2.522 €	1.656 €	4.178 €	78.622 €	5%

Legenda:
 BLDO = bruto letna davčna osnova
 SO = splošna olajšava
 PO = posebna olajšava za različne namene (2 %)
 NLDO = neto letna davčna osnova

Vir: Lestvica za odmero dohodnine in olajšave za leto 2006 (spletna stran DURS) in lastni izračuni.

Tabela 6 vsebuje tudi izračun deleža olajšav (splošne in posebne) v BLDO, z namenom, da bi se le-ta v nadaljevanju primerjal z deležem olajšav v BLDO, izračunanem za leto 2007.

Dohodnina za leto 2006

Izračunana NLDO iz predhodne tabele (6) je osnova za obračun dohodnine za leto 2006, ki je prikazan v tabeli 7.

Tabela 7: Izračun dohodnine za leto 2006

	NLDO	DAVČNE STOPNJE 2006					DOHODNINA	EDS
		16%	33%	37%	41%	50%		
	1	2	3	4	5	6	7 (2+3+4+5+6)	8 (7/1*100)
1	5.122 €	820 €					820 €	16%
2	6.102 €	886 €	186 €				1.072 €	18%
3	7.082 €	886 €	509 €				1.395 €	20%
4	10.022 €	886 €	1.479 €				2.366 €	24%
5	13.942 €	886 €	1.743 €	1.154 €			3.784 €	27%
6	24.722 €	886 €	1.743 €	4.098 €	1.157 €		7.886 €	32%
7	39.422 €	886 €	1.743 €	4.098 €	7.184 €		13.913 €	35%
8	59.022 €	886 €	1.743 €	4.098 €	9.066 €	7.505 €	23.299 €	39%
9	68.822 €	886 €	1.743 €	4.098 €	9.066 €	12.405 €	28.199 €	41%
10	78.622 €	886 €	1.743 €	4.098 €	9.066 €	17.305 €	33.099 €	42%

Legenda: NLDO = neto letna davčna osnova

EDS = efektivna davčna stopnja

Vir: Lestvica za odmero dohodnine in olajšave za leto 2006 (spletna stran DURS) in lastni izračuni.

Poleg zneskov plačane dohodnine, so v tabeli (7) izračunane tudi efektivne davčne stopnje (EDS) za posameznega davčnega zavezanca, ki izražajo dejansko davčno stopnjo, po kateri je zavezanec plačal dohodnino v letu 2006.

4.2.1.3 Obračun dohodnine za leto 2007

Neto letna davčna osnova za leto 2007

Tabela 8, v kateri so izračunane NLDO za izbrani vzorec davčnih zavezancev, se razlikuje od istovrstne tabele za leto 2006 v delu, ki obravnava olajšave, saj je bilo v letu 2007, za zmanjšanje davčne osnove, mogoče upoštevati le enotno splošno olajšavo.

Tabela 8: Izračun neto letne davčne osnove za leto 2007

	BLDO	SO	NLDO	Delež SO v BLDO
	1	2	3 (1-2)	4 (2/1)
1	7.800 €	2.800 €	5.000 €	36%
2	8.800 €	2.800 €	6.000 €	32%
3	9.800 €	2.800 €	7.000 €	29%
4	12.800 €	2.800 €	10.000 €	22%
5	16.800 €	2.800 €	14.000 €	17%
6	27.800 €	2.800 €	25.000 €	10%
7	42.800 €	2.800 €	40.000 €	7%
8	62.800 €	2.800 €	60.000 €	4%
9	72.800 €	2.800 €	70.000 €	4%
10	82.800 €	2.800 €	80.000 €	3%

Legenda: BLDO = bruto letna davčna osnova

SO = splošna olajšava

NLDO = neto letna davčna osnova

Vir: Lestvica za odmero dohodnine in olajšave za leto 2007 (spletna stran DURS) in lastni izračuni.

Splošna olajšava je v letu 2007 znašala 2.800 EUR in se je, v primerjavi s predhodnim letom, povečala za 11 %, ko je bila določena v višini 2.522 EUR. Istočasno je bila v letu 2007 ukinjena 2-odstotna olajšava za različne namene.

Dohodnina za leto 2007

Zneske plačane letne dohodnine v letu 2007, izračunane na osnovi NLDO za leto 2007 (tabela 8) in novih davčnih stopenj ter razredov, veljavnih v letu 2007, prikazuje tabela 9.

Tabela 9: Izračun dohodnine za leto 2007

	NLDO	DAVČNE STOPNJE 2007			DOHODNINA	EDS
		16%	27%	41%		
	1	2	3	4	5 (2+3+4)	6 (5/1)
1	5.000 €	800 €			800 €	16%
2	6.000 €	960 €			960 €	16%
3	7.000 €	1.088 €	54 €		1.142 €	16%
4	10.000 €	1.088 €	864 €		1.952 €	20%
5	14.000 €	1.088 €	1.836 €	164 €	3.088 €	22%
6	25.000 €	1.088 €	1.836 €	4.674 €	7.598 €	30%
7	40.000 €	1.088 €	1.836 €	10.824 €	13.748 €	34%
8	60.000 €	1.088 €	1.836 €	19.024 €	21.948 €	37%
9	70.000 €	1.088 €	1.836 €	23.124 €	26.048 €	37%
10	80.000 €	1.088 €	1.836 €	27.224 €	30.148 €	38%

Legenda: NLDO = neto letna davčna osnova

EDS = efektivna davčna stopnja

Vir: Lestvica za odmero dohodnine in olajšave za leto 2007 (spletna stran DURS) in lastni izračuni.

Tako kot pri istovrstni tabeli za leto 2006, je tudi za leto 2007 (tabela 9), izračunana EDS za vsakega od obravnavanih zavezancev.

4.2.1.4 Primerjava obračunov

Primerjava neto letne davčne osnove (NLDO)

Z naslednjo tabelo (10) je podana primerjava NLDO, olajšav in deležev olajšav v BLDO med letoma 2006 in 2007. Na spremenjeno višino NLDO v letu 2007 je vplivala sprememba sistema uveljavljanja olajšav, natančneje, ohranitev le (po novem višje) splošne olajšave in ukinitve 2 % olajšave za različne namene. NLDO se je pri nižjih BLDO zmanjšala (vendar ne več kot za 2 %), pri srednjih BLDO ostala enaka, pri višjih BLDO pa se je za največ 2 % povečala. To je bila posledica:

1. ohranitve (in povečanja) le splošne olajšave, ki pri zavezancih z nižjimi dohodki predstavlja višji delež v BLDO kot pri tistih z višjimi dohodki, in
2. ukinitve 2 % olajšave za različne namene, ki je bila ugodnejša za zavezance z višjimi dohodki.

Tabela 10: Razlika med NLDO, olajšavami in deleži olajšav v BLDO, med letoma 2006 in 2007

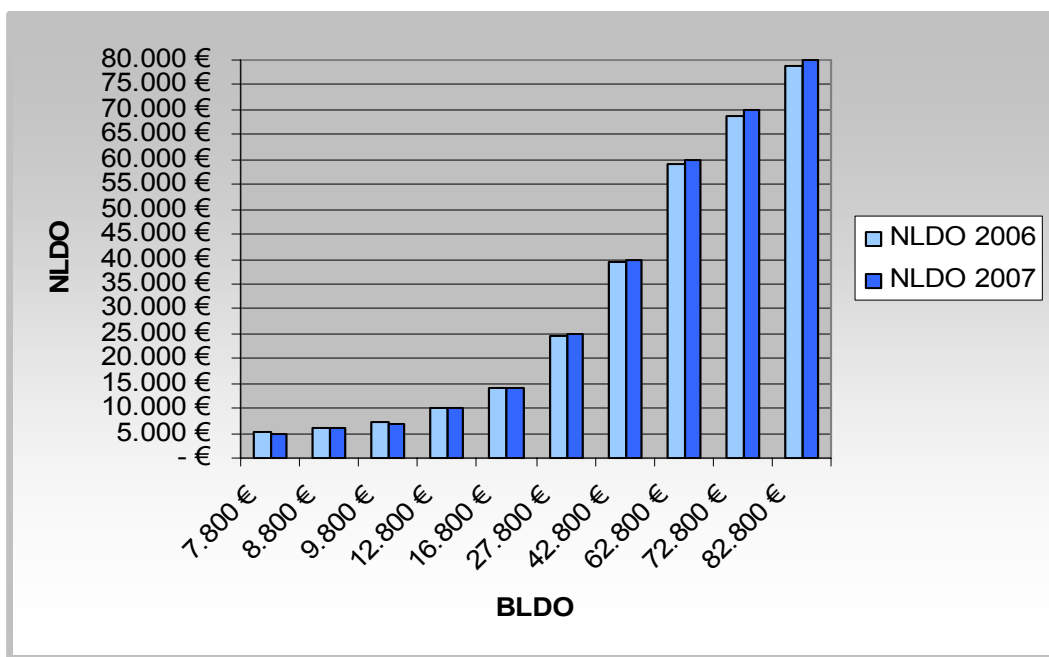
	BLDO	NLDO 2006	NLDO 2007	Razlika	Indeks	Olajšave 2006	Olajšave 2007	Razlika	Indeks	DO v BLDO 2006	DO v BLDO 2007	Razlika	Indeks	
	€					€								
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	
				3-2	3/2			7-6	7/6	6/1	7/1	11-10	11/10	
1	7.800	5.122	5.000	-122	98	2.678	2.800	122	105	34%	36%	2	105	
2	8.800	6.102	6.000	-102	98	2.698	2.800	102	104	31%	32%	1	104	
3	9.800	7.082	7.000	-82	99	2.718	2.800	82	103	28%	29%	1	103	
4	12.800	10.022	10.000	-22	100	2.778	2.800	22	101	22%	22%	0	101	
5	16.800	13.942	14.000	58	100	2.858	2.800	-58	98	17%	17%	0	98	
6	27.800	24.722	25.000	278	101	3.078	2.800	-278	91	11%	10%	-1	91	
7	42.800	39.422	40.000	578	101	3.378	2.800	-578	83	8%	7%	-1	83	
8	62.800	59.022	60.000	978	102	3.778	2.800	-978	74	6%	4%	-2	74	
9	72.800	68.822	70.000	1.178	102	3.978	2.800	-1.178	70	5%	4%	-2	70	
10	82.800	78.622	80.000	1.378	102	4.178	2.800	-1.378	67	5%	3%	-2	67	
P	34.500	31.288	31.700	412	100	3.212	2.800	-412	90	17%	16%	0	90	

Legenda: BLDO = bruto letna davčna osnova
 NLDO = neto letna davčna osnova
 DO = delež olajšav
 P = povprečje

Vir: Lestvica za odmero dohodnine in olajšave za leti 2006 in 2007 (spletna stran DURS) ter lastni izračuni.

Spremembe NLDO v letu 2006, v primerjavi s predhodnim letom, so prikazane tudi v spodnji sliki (3). V razponu od 9.800 EUR (nižji srednji razred) do 42.800 EUR (višji srednji razred) se je NLDO spremenila minimalno (znižala/povišala za 1%) oziroma se ni spremenila.

Slika 3: Primerjava neto letne davčne osnove med letoma 2006 in 2007

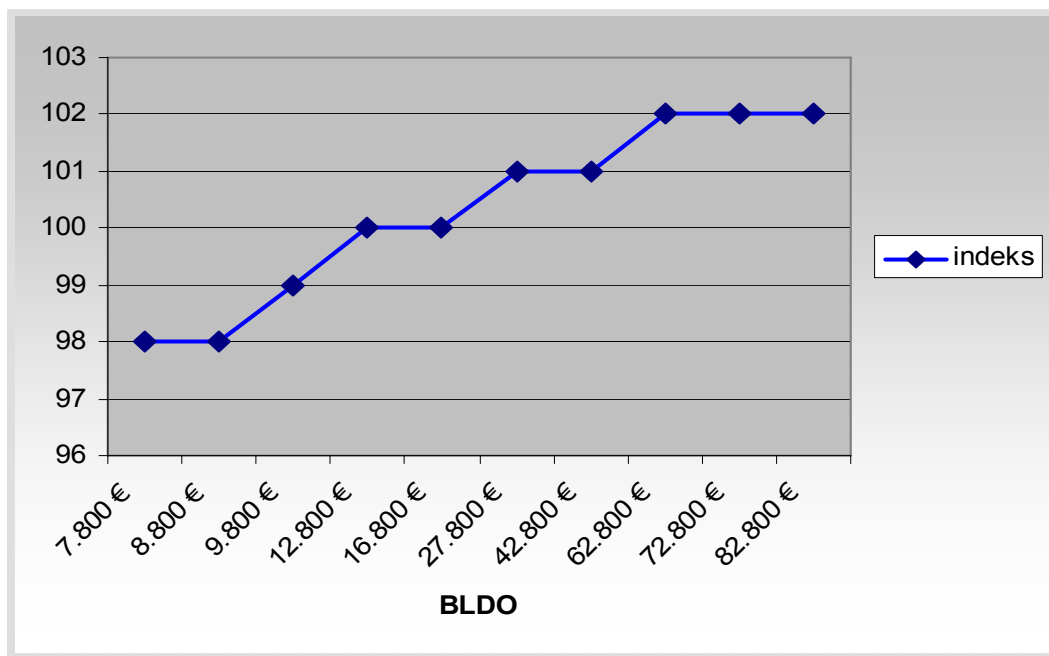

Legenda: BLDO = bruto letna davčna osnova
 NLDO = neto letna davčna osnova

Vir: Lestvica za odmero dohodnine in olajšave za leti 2006 in 2007 (spletna stran DURS) ter lastni izračuni.

Gibanje indeksa razlike med NLDO pri posameznih vrednostih BLDO prikazuje slika 4, iz katere je prav tako razvidno, da se je pri nižjih dohodkih NLDO znižala, pri srednjih ostala enaka ter se povečala pri višjih dohodkih.

Slika 4: Indeks neto letne davčne osnove 2007/2006

Legenda: BLDO = bruto letna davčna osnova

Vir: Lestvica za odmero dohodnine in olajšave za leti 2006 in 2007 (spletna stran DURS) ter lastni izračuni.

Primerjava dohodnine

V naslednji preglednici (tabela 11) so, na podlagi podatkov iz tabel 7 in 9, izračunane absolutne in relativne razlike v višini plačane dohodnine med letoma 2006 in 2007. Za izbrani vzorec davčnih zavezancev se je znesek plačane dohodnine v letu 2007, v primerjavi z letom 2006, znižal za različne odstotke, v povprečju pa se je zmanjšal za okoli 10 %.

Najvišje relativno zmanjšanje plačane dohodnine v letu 2007, glede na preteklo leto, se nanaša na drugi dohodninski razred (2007). Zavezancem iz prejšnjega drugega dohodninskega razreda (2006) se je davčna stopnja znižala iz 33 % (2006) na 27 % (2007), dodatno pa se je še del zavezancev iz bivšega tretjega razreda (2006) uvrstil v drugi dohodninski razred (2007) in tako prešel na nižjo davčno stopnjo – 27 % (glej tudi: tabela 5). Povedano drugače, dohodninska obveznost se je (relativno) najbolj zmanjšala v spodnjem srednjem dohodkovnem razredu.

Pri zavezancih z najnižjimi dohodki ni bistvenih sprememb v plačani dohodnini; najmanjše relativno zmanjšanje pa je opaziti v zgornjem srednjem dohodkovnem razredu (BLDO: 42.800 EUR). Pri višjih in visokih dohodkih se negativna razlika postopoma povečuje.

V tabeli (11) je prikazana tudi primerjava EDS med obravnavanima letoma, ki (za izbrani vzorec) kaže povprečno znižanje dejanske davčne stopnje za približno 3 odstotne točke.

Tabela 11: Razlika v višini plačane dohodnine med letoma 2006 in 2007

	BLDO	Dohodnina 2006	Dohodnina 2007	Razlika	Indeks	EDS 2006	EDS 2007	Razlika
	1	2	3	4 (3-2)	5 (3/2)	6	7	8 (7-6)
1	7.800 €	820 €	800 €	-20 €	97,62	16,00%	16,00%	0,00
2	8.800 €	1.072 €	960 €	-112 €	89,55	17,00%	16,00%	-1,00
3	9.800 €	1.395 €	1.142 €	-253 €	81,84	20,00%	16,00%	-4,00
4	12.800 €	2.366 €	1.952 €	-414 €	82,52	24,00%	20,00%	-4,00
5	16.800 €	3.784 €	3.088 €	-696 €	81,61	27,00%	22,00%	-5,00
6	27.800 €	7.886 €	7.598 €	-288 €	96,35	32,00%	30,00%	-2,00
7	42.800 €	13.913 €	13.748 €	-165 €	98,82	35,00%	34,00%	-1,00
8	62.800 €	23.299 €	21.948 €	-1.351 €	94,20	40,00%	37,00%	-3,00
9	72.800 €	28.199 €	26.048 €	-2.151 €	92,37	41,00%	37,00%	-4,00
10	82.800 €	33.099 €	30.148 €	-2.951 €	91,08	42,00%	38,00%	-4,00
P	34.500 €	11.583 €	10.743 €	-840 €	90,60	29,40%	26,60%	-2,80

Legenda: BLDO = bruto letna davčna osnova

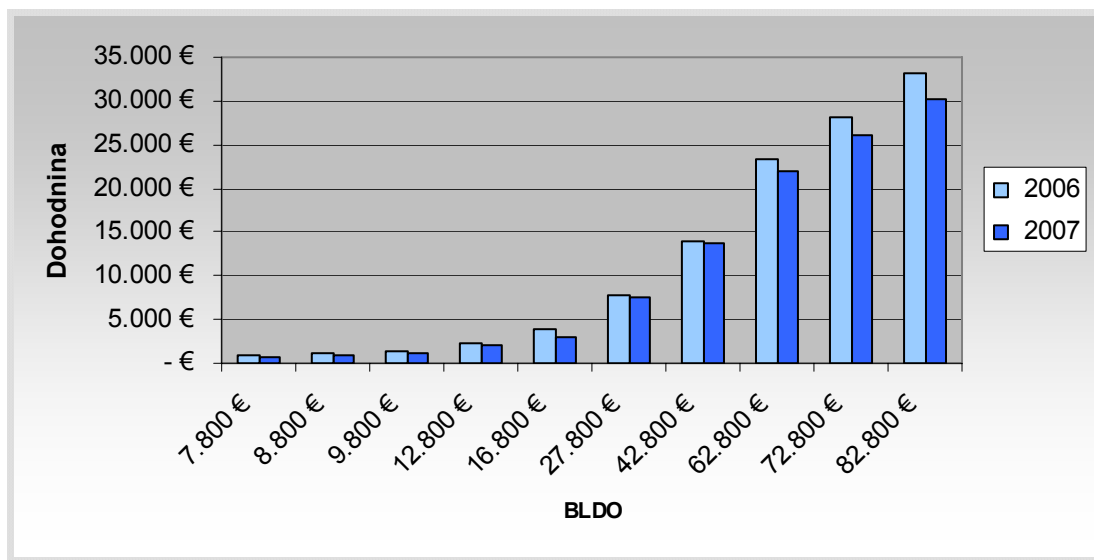
EDS = efektivna davčna stopnja

P = povprečje

Vir: Lestvica za odmero dohodnine in olajšave za leti 2006 in 2007 (spletna stran DURS) ter lastni izračuni.

Sledi prikaz plačane dohodnine v letih 2006 in 2007 (slika 5) in razlike med njima (slika 6), po posameznih vrednostih BLDO, za vsakega od obravnavanih zavezancev.

Slika 5: Primerjava dohodnine 2007/2006

Legenda: BLDO = bruto letna davčna osnova

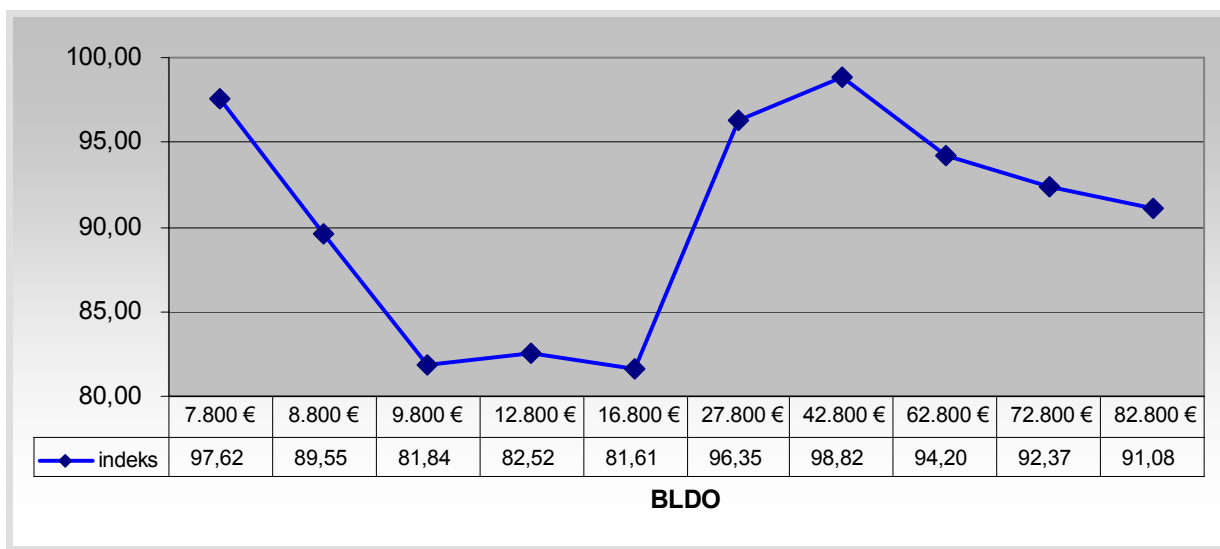
Vir: Lestvica za odmero dohodnine in olajšave za leti 2006 in 2007 (spletna stran DURS) ter lastni izračuni.

Slika (5) jasno prikaže, da se je znesek obveznosti za plačilo dohodnine zmanjšal prav za vse zavezance, vendar različno po posameznih vrednostih njihovega dohodka. Različno znižanje dohodnine je bilo posledica dveh dejavnikov:

1. spremenjenega sistema davčnih olajšav ter
2. spremenjenih davčnih razredov in stopenj.

Nazoren prikaz različnih sprememb (zmanjšanj) dohodninske obveznosti, pri posamičnih vrednostih BLDO zavezancev, je podan v sliki 6. Očitno zmanjšanje je prisotno na intervalu od 9.800 EUR do 16.800 EUR BLDO, kar bi ustrezalo vrednostim od 11.966 EUR do 20.513 EUR bruto letne plače (glej: tabela 12). Iz omenjenih podatkov je razvidno, da gre pri največjem zmanjšanju zneska dohodnine za nižji srednji dohodkovni razred.

Slika 6: Indeks dohodnine 2007/2006

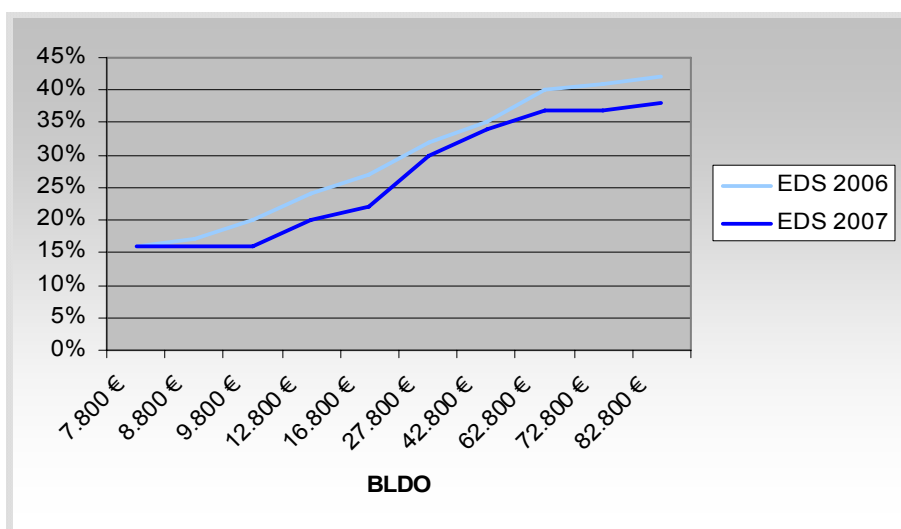

Legenda: BLDO = bruto letna davčna osnova

Vir: Lestvica za odmero dohodnine in olajšave za leti 2006 in 2007 (spletna stran DURS) ter lastni izračuni.

Primerjava EDS med obema davčnimi letoma (slika 7) pokaže, da so vsi zavezanci za dohodnino, razen tistih iz prvega dohodninskega razreda (16 % MDS), v letu 2007 plačevali dohodnino po nižjih dejanskih davčnih stopnjah. Te stopnje so se pri analiziranih zavezancih znižale od 1 do 5 odstotnih točk.

Slika 7: Primerjava efektivnih davčnih stopenj za leti 2006 in 2007

Legenda: BLDO = bruto letna davčna osnova

EDS = efektivna davčna stopnja

Vir: Lestvica za odmero dohodnine in olajšave za leti 2006 in 2007 (spletna stran DURS) ter lastni izračuni.

Bistvena ugotovitev analize sprememb v višini plačane dohodnine v letu 2007, v primerjavi z letom 2006 (z vidika davčnih zavezancev) je, da so v splošnem vsi dohodninski zavezanci v letu 2007 plačali manj dohodnine, da pa je bila ta sprememba najbolj občutna za zavezance s **srednjimi** dohodki.

4.3 Vidik družbe – združeni podatki

Cvikl in Zemljič (2000, str. 26) izpostavljata kot najtežje vprašanje pri organizaciji javnih financ: »**Kakšna je funkcija države in kaj naj država financira**, ko s prisilo oblasti od davkoplačevalcev pobira denar, da bi v njihovem imenu in za njihov račun zagotavljala javne dobrine?«

4.3.1 Vpliv na družbeno blaginjo

Vsak prihodek je posledica nekega odhodka. Tako so davki, ki za državo pomenijo prihodek, odhodek davčnega zavezanca. Vendar pa pri davkih ne gre za klasično kupoprodajno razmerje, saj se s tem aktom proces ne zaključi. Pravzaprav se na tej točki najpomembnejša (in najzahtevnejša) naloga države oziroma davčnega sistema šele začne. To pa je prerazdelitvena funkcija javnih financ.

Stanovnik (2008, str. 6) opredeljuje to prerazdeljevanje kot zagotavljanje družbeno sprejemljivejše porazdelitve dohodka, ki poteka na dveh ravneh.

1. Premožnejši plačujejo višje davke in prispevke, v primerjavi z manj premožnimi. Pri davku od dohodka fizičnih oseb je znesek davka ne samo absolutno, temveč tudi relativno višji (posledica progresivnega obdavčevanja).
2. Koristi oziroma prejemki (angl. *benefits*), ki jih zagotavlja javni sektor, niso sorazmerni vplačanim sredstvom posameznika. Značilen primer je zdravstvena oskrba v javnem sistemu, ki zagotavlja enake pravice vsem državljanom, ne glede na vplačane prispevke ali davke.

Pri ugotavljanju končnih učinkov prerazdeljevanja je treba upoštevati **neto koristi** (angl. *net benefits*), ki jih posamezniki prejmejo. Izračun neto koristi je zelo kompleksen in osnovan na mnogih predpostavkah, predvsem na področju porazdelitve koristi.

4.3.1.1 Metodologija

V tretjem delu analize bodo, poleg že predhodno predstavljenih, uporabljene še naslednje osnove primerjav:

- **bruto letna plača**¹³ (BLP)
- **socialni prispevki**, ki jih od svoje bruto plače plača zavarovanec – v višini 22,1 % od BLP (SP)
- **neto letni razpoložljivi dohodek** (NLRD)

4.3.1.2 Prerazdeljevanje dohodka

Učinki javnofinančnega prerazdeljevanja so prikazani s primerjavo porazdelitve dohodka pred javnofinančnim prerazdeljevanjem in po njem. Tako je osnova za omenjeno primerjavo delež BLP posameznega davčnega zavezanca v skupni BLP vseh desetih zavezancev, kar predstavlja delež posameznika v skupnem dohodku **pred javnofinančnim prerazdeljevanjem**.

Naslednji korak je izračun NLRD za posameznega zavezanca, kar pomeni, da od njegove BLP odštejemo pripadajoče plačane SP in dohodnino. Nadalje je izračunan posameznikov delež v skupnem NLRD, oziroma delež **po javnofinančnem prerazdeljevanju**. Primerjava porazdelitve dohodka pred in po redistribuciji je opravljena za obe davčni leti.

Analiza porazdelitve dohodka, prikazana v tabelah 12 in 13 ter sliki 8, je močno poenostavljena. Za natančnejšo analizo bi bilo, pri posameznem davčnem zavezancu, poleg dodatnih olajšav (npr. olajšave za vzdrževane družinske člane), potrebno upoštevati še morebitne druge dohodke (npr. dohodek od kapitala) in morebitne prejete socialne transferje¹⁴ (npr. otroške dodatke).

Primernejša enota opazovanja bi bila gospodinjstvo¹⁵ in ne posameznik, vendar se, zaradi kontinuitete, obravnava tudi v tem poglavju omeji na predhodno analizirani vzorec desetih posameznikov.

Iz tabele 12 razberemo naslednji ključni informaciji:

- po aplikaciji socialnih prispevkov in dohodnine, se dohodek prerazdeli v korist revnejših posameznikov (stolpci: 2, 8, 9, 13 in 14),
- zaradi dohodninske reforme, se v letu 2007 ublažijo učinki prerazdeljevanja za premožnejši sloj (stolpca 9 in 14).

¹³ Bruto plača zaposlenega (t.i. I. bruto).

¹⁴ Socialne transferje lahko opredelimo tudi kot negativne davke (država: izdatek, posameznik: prejemek).

¹⁵ V gospodinjstvu se posamezni dohodki delijo med njegove člane; pri olajšavah se upoštevajo značilnosti gospodinjstva, v katerem živi zavezanec.

Tabela 12: Porazdelitev dohodka pred in po obdavčenju v letih 2006 in 2007

€	OSNOVE PRIMERJAVE				2006					2007				
	BLP	Delež v BLP	SP	BLDO	DOH	Delež v DOH	NLRD	Delež v NLRD	Razlika	DOH	Delež v DOH	NLRD	Delež v NLRD	Razlika
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
		%	1*22,1%	1-3		%	4-5	%	8-2		%	4-10	%	13-2
1	9.524	2,26	1.724	7.800	820	0,71	6.980	3,05	0,79	800	0,74	7.000	2,95	0,69
2	10.745	2,55	1.945	8.800	1.072	0,93	7.728	3,37	0,82	960	0,89	7.840	3,30	0,75
3	11.966	2,84	2.166	9.800	1.395	1,20	8.405	3,67	0,83	1.142	1,06	8.658	3,64	0,80
4	15.629	3,71	2.829	12.800	2.366	2,04	10.434	4,55	0,84	1.952	1,82	10.848	4,57	0,86
5	20.513	4,87	3.713	16.800	3.784	3,27	13.016	5,68	0,81	3.088	2,87	13.712	5,77	0,90
6	33.944	8,06	6.144	27.800	7.886	6,81	19.914	8,69	0,63	7.598	7,07	20.202	8,50	0,45
7	52.259	12,41	9.459	42.800	13.913	12,01	28.887	12,61	0,20	13.748	12,80	29.052	12,23	-0,18
8	76.679	18,20	13.879	62.800	23.299	20,11	39.501	17,24	-0,97	21.948	20,43	40.852	17,20	-1,01
9	88.889	21,10	16.089	72.800	28.199	24,34	44.601	19,46	-1,64	26.048	24,25	46.752	19,68	-1,42
10	101.099	24,00	18.299	82.800	33.099	28,58	49.701	21,69	-2,31	30.148	28,06	52.652	22,16	-1,84
μ	421.245	100,00	76.245	345.000	115.833	100,00	229.167	100,00	0,00	107.432	100,00	237.568	100,00	0,00
P	42.125	10,00	7.625	34.500	11.583	10,00	22.917	10,00	0,00	10.743	10,00	23.757	10,00	0,00

Legenda: BLP = bruto letna plača DOH = dohodnina
 SP = socialni prispevki zavarovanca (SP=BLP*22,1%) μ = vsota
 BLDO = bruto letna davčna osnova (BLDO=BLP-SP) P = povprečje
 NLRD = neto letni razpoložljivi dohodek (NLRD=BLP-SP-DOH)

Vir: Lestvica za odmero dohodnine in olajšave za leti 2006 in 2007 (spletna stran DURS); Zakon o prispevkih za socialno varnost 1996, 2001; lastni izračuni.

Povečanje NLRD v letu 2007 (od predhodnega leta) je bilo pri posameznikih različno; od najnižjega (pri najnižjem dohodku), se je postopno povečevalo do najvišjega (pri najvišjem dohodku); v povprečju je za obravnavani vzorec znašalo 3,67 %.

Tabela 13: Spremembe neto letnega razpoložljivega dohodka 2007/2006

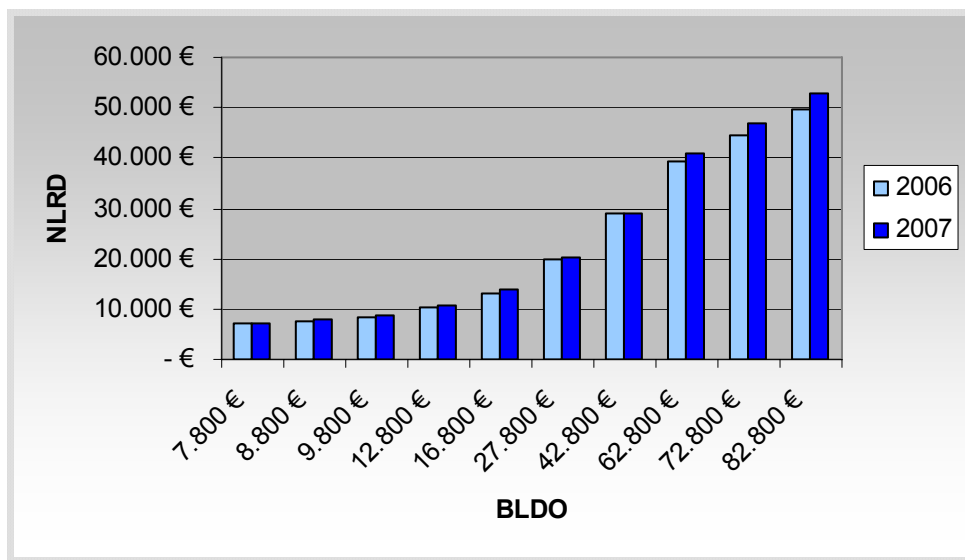
	BLDO	NLRD 2006	NLRD 2007	Razlika	Indeks	Delež v NLRD 2006	Delež v NLRD 2007	Razlika	Indeks
	1	2	3	4 (3-2)	5 (3/2)	6	7	8 (7-6)	9 (7/6)
1	7.800 €	6.980 €	7.000 €	20 €	100,28	3,05	2,95	-0,10	96,73
2	8.800 €	7.728 €	7.840 €	112 €	101,45	3,37	3,30	-0,07	97,86
3	9.800 €	8.405 €	8.658 €	253 €	103,02	3,67	3,64	-0,02	99,37
4	12.800 €	10.434 €	10.848 €	414 €	103,96	4,55	4,57	0,01	100,29
5	16.800 €	13.016 €	13.712 €	696 €	105,35	5,68	5,77	0,09	101,62
6	27.800 €	19.914 €	20.202 €	288 €	101,44	8,69	8,50	-0,19	97,86
7	42.800 €	28.887 €	29.052 €	165 €	100,57	12,61	12,23	-0,38	97,01
8	62.800 €	39.501 €	40.852 €	1.351 €	103,42	17,24	17,20	-0,04	99,76
9	72.800 €	44.601 €	46.752 €	2.151 €	104,82	19,46	19,68	0,22	101,12
10	82.800 €	49.701 €	52.652 €	2.951 €	105,94	21,69	22,16	0,48	102,19
P	34.500 €	22.917 €	23.757 €	840 €	103,67	10,00	10,00	0,00	100,00

Legenda: BLDO = bruto letna davčna osnova
 NLRD = neto letni razpoložljivi dohodek
 P = povprečje

Vir: Lestvica za odmero dohodnine in olajšave za leti 2006 in 2007 (spletna stran DURS); Zakon o prispevkih za socialno varnost 1996, 2001; lastni izračuni.

Deleži zavezancev v skupnem NLRD so v letu 2007, v primerjavi z letom 2006, narasli pri visokih dohodkih, se minimalno spreminjali pri srednjih in padli pri nizkih dohodkih. Te spremembe so ponazorjene s tabelo 13 in sliko 8.

Slika 8: Primerjava neto letnega razpoložljivega dohodka med letoma 2006 in 2007

Legenda: BLDO = bruto letna davčna osnova
NLRD = neto letni razpoložljivi dohodek

Vir: Lestvica za odmero dohodnine in olajšave za leti 2006 in 2007 (spletna stran DURS); Zakon o prispevkih za socialno varnost 1996, 2001; lastni izračuni.

Skupna ugotovitev primerjalne analize med obravnavanima davčnima letoma, tako z vidika države kot z vidika davkoplačevalcev, je **zmanjšanje dohodninskih sredstev v letu 2007**. Vendar pa to hkrati ne pomeni manjše blaginje državljanov države (ki se ji, zaradi nižjih davčnih prihodkov, zmanjša plačilna sposobnost na odhodkovni strani) – v obliki nižjih izplačil socialnih transferjev posameznikom. Ravno nasprotno; državljani plačujejo nižje davke, pripravljani so ponuditi večjo količino dela, zmanjša se brezposelnost in potrebe po socialnih transferjih so manjše. Vključenost posameznika v družbo se poveča, kar je tako v njegovem interesu, kot v interesu države. Pri dohodninski reformi v letu 2007 je šlo predvsem za uravnavanje progresivnosti obdavčevanja v smeri večje pravičnosti za višji dohodninski razred, ki je bil po prejšnji ureditvi, zaradi prekomerne obdavčitve prihodka, v neenakopravnem položaju.

Tabela 14: Izdatki državnega proračuna za transfere posameznikom in gospodinjstvom (skupaj in posebej za transfere nezaposlenim) v letih 2006 in 2007

Vrsta izdatka	2006	2007	Razlika	Indeks-nominalni	ICŽP 2007M12	Indeks-realni
1	2	3	4 (3-2)	5 (3/2)	6	7(5/6)
Transferi posameznikom in gospodinjstvom-skupaj	969.124.000 €	961.619.000 €	- 7.505.000 €	99,2	103,6	95,8
Transferi nezaposlenim	111.878.000 €	96.115.000 €	- 15.763.000 €	85,9		82,9

Legenda: ICŽP 2007M12 = indeks cen življenjskih potrebščin (povprečje vseh mesecev 2007/povprečje istih mesecev 2006)

Vir: Bilten javnih financ, letnik X, št. 6, junij 2008, str. 41, tabela I.2.3.2 in str. 42, tabela I.2.3.2.1.; lastni izračuni.

Za popolnejšo sliko gibanja javnofinančnih prihodkov in odhodkov v letih 2006 in 2007 so v gornji tabeli (14) navedeni še podatki o izdatkih državnega proračuna za tekoče transfere, podrobneje, transfere posameznikom in gospodinjstvom ter v njihovem okviru še transfere nezaposlenim.

Realno zmanjšanje izdatkov države za transfere posameznikom in gospodinjstvom leta 2007 (za 4,2 % glede na leto 2006), še posebno pa (znotraj teh izdatkov) znatno nižje izdatke za transfere nezaposlenim (17,1 % znižanje v letu 2007), lahko nedvomno pripisujemo (tudi) ugodnejšim davčnim pogojem v letu 2007.

Vse predhodne ugotovitve primerjalne analize so združene v sledeči preglednici (15).

Tabela 15: Končni učinek slovenske davčne reforme na državo, davčne zavezance in družbo

	PRIHODKI	Relativna sprememba	ODHODKI	Relativna sprememba	SALDO
DRŽAVA	DOHODNINA	- 2,9%	TEKOČI TRANSFERI	- 4,2%	+
DAVČNI ZAVEZANCI	NLRD	+ 3,7%	DOHODNINA	- 9,4%	+
DRUŽBA		+		+	+

Legenda: NLRD = neto letni razpoložljivi dohodek

Vir: Lastni izračuni v tabelah: 4, 11, 13 in 14.

Končni rezultat analize učinkov dohodninske reforme v letu 2007 je pozitiven na vseh treh obravnavanih nivojih. Država je v letu 2007 pobrala za 2,9 % manj davkov iz naslova dohodnine kot leto poprej, vendar pa so se na drugi strani istočasno zmanjšali izdatki za transfere posameznikom in gospodinjstvom (za 4,2 % glede na leto 2006). Zmanjšanje izdatkov je torej preseglo zmanjšanje prihodkov za 1,3 odstotne točke, kar je pomenilo še dodatni pozitivni učinek za državni proračun.

Kar zadeva obravnavane davčne zavezance za davek od dohodka iz zaposlitve, se je v letu 2007 njihov neto letni razpoložljivi dohodek v povprečju povečal za 3,7 % v primerjavi z letom 2006, pozitivna sprememba pa velja tudi za višino plačane dohodnine v letu 2007 (glede na leto 2006), ko se je ta zmanjšala v povprečju za 9,4 %.

Po podatkih Statističnega urada RS (Statistične informacije, 2008, str. 1) se je povprečna mesečna bruto plača v Sloveniji v letu 2007, glede na predhodno leto, povečala nominalno za 5,9 %, realno pa za 2,2 %. Ta podatek in pa dejstvo, da so v analizo vzorca davčnih zavezancev zajeti le dohodki iz zaposlitve (ne pa tudi druge oblike z dohodnino obdavčenih dohodkov), lahko (deloma) pojasni razliko med manjšim znižanjem davčnih prihodkov na strani države (- 2,9 %), od ugotovljenega (povprečnega) zmanjšanja plačane dohodnine na strani obravnavanih zavezancev (- 9,4 %).

Vsi naštetih kazalci kažejo na splošno povečanje blaginje v Sloveniji v letu 2007, s tem pa je pojasnjen tudi pozitiven učinek davčne reforme za tretji obravnavani vidik analize – vidik družbe.

SKLEP

Davki niso le sredstvo za zmanjšanje posameznikovega realnega dohodka oziroma kupne moči, temveč tudi instrument države za bolj pravično porazdelitev dohodka. Nenazadnje so davki priljubljena tema za nabiranje političnih točk, še posebno v predvolilnem času, ko politične stranke nagovarjajo volivce z napovedmi ugodnih davčnih sprememb.

Sistem javnih financ zahteva uravnoteženost obeh strani, tako prihodkovne kot odhodkovne, zato je pri sprejemanju davčnih reform potrebna izjemna previdnost. Že minimalno znižanje davčnih stopenj lahko povzroči ogromen porast fiskalnega deficita in javnega dolga.

Slovenska dohodninska reforma je bila skrbno načrtovana in uspešno izpeljana, saj so bili končni učinki – gledano z vidika družbe kot celote – pozitivni.

Socialni položaj ljudi z najnižjimi dohodki se ni poslabšal, z novimi davčnimi spremembami v letu 2008 pa je ta dohodkovni razred, z dodatnimi olajšavami, še bolj davčno razbremenjen.

Eden izmed pomembnejših učinkov je davčna razbremenitev najvišjih dohodkov, katerih prejemniki – ne samo absolutno, temveč tudi relativno – prispevajo državi največji delež dohodninskih prihodkov. Prejšnji sistem ni bil spodbuden za uspešne podjetnike in posameznike, saj jim ni omogočal pravih ugodnosti; povzročal je celo njihovo emigracijo v zanje davčno ugodnejše države. Z znižanjem progresivnosti dohodninske lestvice in drugimi ukrepi za znižanje stroškov dela (odprava davka na izplačane plače v letu 2009), so dane možnosti za aktivnejše zaposlovanje visoko izobraženega kadra in s tem boljše možnosti za sledenje tehnološko vodilnim podjetjem v svetovnem merilu. Pri spremembah davčnega sistema je torej šlo za dodajanje vrednosti podjetjem in posameznikom.

Davčna reforma je s svojimi rešitvami in številnimi poenostavitvami pozitivno vplivala tako na gospodarstvo, kot na povečanje blaginje ljudi, pa tudi na večjo motiviranost za delo in pridobivanje znanja. Zaradi povečanja konkurenčnosti gospodarstva in njegovega prestrukturiranja pa je večje tudi zaposlovanje, ki že samo po sebi zagotavlja večjo socialno varnost in manjšo socialno izključenost posameznikov.

Menim, da bi morali z bodočimi ukrepi na področju obdavčevanja dohodkov fizičnih oseb v Sloveniji zasledovati naslednje cilje:

- nadaljnje **zmanjševanje progresivnosti** obdavčevanja (svojo socialno in solidarnostno naravnost Slovenija uresničuje že v okviru ureditve socialnega varstva in zavarovanja),
- postopno približevanje **enotni davčni stopnji** (pravičnejši, učinkovitejši in enostavnejši davčni sistem),
- znižanje **prispevnih stopenj** za obvezno pokojninsko in zdravstveno zavarovanje,
- **spodbujanje varčevanja** in ne potrošnje.

LITERATURA IN VIRI

1. *Bilten javnih financ.* (X, št. 6, junij 2008). Ministrstvo za finance Republike Slovenije. Najdeno 29. julija 2008 na spletnem naslovu http://www.mf.gov.si/slov/tekgib/bilten/tekoci_bilten_2008_jun.pdf
2. Bradford, D. F. (1999), *Untangling the income tax.* (str.15–58). Cambridge: Harvard University Press.
3. Brown, C. V. & Jackson, P. M. (1995). *Public Sector Economics.* (4th ed.). (str. 412–456). Oxford: Blackwell.
4. Cvikl, M. M. & Zemljič, P. (2000). *Zakon o javnih financah s komentarjem.* Ljubljana: Bonex založba.
5. Čok, M., Stanovnik, T., Cirman, A., Prevolnik Rupel, V. & Mrak, M. (2007). *Javne finance v Sloveniji.* (9. izd.) Ljubljana: Ekonomska fakulteta.
6. *Davčni predpisi – 2. knjiga.* (2006). (str. 9-109). Ljubljana: Uradni list Republike Slovenije.
7. *Dohodnina – pravne podlage.* Davčna uprava Republike Slovenije. Najdeno 29. julija 2008 na spletnem naslovu http://www.durs.gov.si/si/davki_predpisi_in_pojasnila/dohodnina_pravne_podlage/
8. *Dohodnina 2007.* Davčna uprava Republike Slovenije. Najdeno 29. julija 2008 na spletnem naslovu http://www.durs.gov.si/si/aktualno/dohodnina_2007/
9. European Commission – Taxation and Customs Union : *Taxation trends in the EU, 2008 edition.* Najdeno 12. avgusta 2008 na spletnem naslovu http://ec.europa.eu/taxation_customs/taxation/gen_info/economic_analysis/tax_structures/index_en.htm
10. Hieng, R. (2006). Pošiljanje podatkov za odmero dohodnine (po novem izključno v elektronski obliki, nič več na papirju). *Iks, revija za računovodstvo in finance*, XXXIII (12/06), 7–24.
11. Hieng, R. (2007). Pošiljanje podatkov za odmero dohodnine. *Iks, revija za računovodstvo in finance*, XXXIV (12/07), 68–86.
12. Kiesling, H. (1995). *Taxation and Public Goods.* (str. 91–101). Ann Arbor: The University of Michigan Press.
13. Kovač, M. (2006). Pomembnejše spremembe obdavčevanja dohodkov v Sloveniji po davčni reformi. *Iks, revija za računovodstvo in finance*, XXXIII (12/06), 38–60.
14. *Lestvica za odmero dohodnine in olajšave za leto 2006.* Davčna uprava Republike Slovenije. Najdeno 11. avgusta 2008 na spletnem naslovu http://www.durs.gov.si/si/davki_predpisi_in_pojasnila/dohodnina_pojasnila/stopnje_dohodnine_za_leto_2006/lestvica_za_odmero_dohodnine_in_olajsave_za_leto_2006/
15. *Lestvica za odmero dohodnine in olajšave za leto 2007.* Davčna uprava Republike Slovenije. Najdeno 11. avgusta 2008 na spletnem naslovu http://www.durs.gov.si/si/davki_predpisi_in_pojasnila/dohodnina_pojasnila/stopnje_dohodnine_za_leto_2007/lestvica_za_odmero_dohodnine_in_olajsave_za_leto_2007/
16. Musgrave, R. & Musgrave, P. (1993). *Javne financije u teoriji in praksi.* (str. 4–15, 223–246, 344–392). Zagreb: Institut za javne financije.

17. *Organizacija in naloge davčne službe*. Davčna uprava Republike Slovenije. Najdeno 9. avgusta 2008 na spletnem naslovu http://www.durs.gov.si/si/o_davcni_upravi_rs/organizacija_in_naloge_davcne_sluzbe/
18. Plače, Slovenija, 2007. (2008). *Statistične informacije*. (Št. 32, 15. julij 2008). Statistični urad republike Slovenije. Najdeno na spletnem naslovu <http://www.stat.si/doc/statinf/07-si-010-0804.pdf>
19. *Poročilo o delu Davčne uprave Republike Slovenije v letu 2007*. Davčna uprava Republike Slovenije. Najdeno 29. julija 2008 na spletnem naslovu http://www.durs.gov.si/fileadmin/durs.gov.si/pageuploads/Davcni_uradi_in_uradne_ure/Letna_poročila_o_delu_DURS/LETNO_POROČILO_2007.pdf
20. *Priprava zaključnega računa proračuna Republike Slovenije za leto 2007*. Ministrstvo za finance Republike Slovenije. Najdeno 29. julija 2008 na spletnem naslovu http://www.mf.gov.si/slov/proracun/zaklj_racun_2007/vsebina.htm
21. *SI-STAT podatkovni portal*. Ekonomsko področje. Indeksi cen življenjskih potrebščin po COICOP/HICP. Statistični urad Republike Slovenije. Najdeno 26. avgusta na spletnem naslovu <http://www.stat.si/pxweb/Dialog/Saveshow.asp>
22. Stanovnik, T. (2008). *Javne finance*. (4. izd.) Ljubljana: Ekonomska fakulteta.
23. Stiglitz, J. & Brown, E. P. (1988). *Economics of the Public Sector*. (2nd ed.). (str. 93–167). New York: W.W. Norton & Company, Inc.
24. Uredba Sveta (ES) št. 1086/2006 z dne 11. julija 2006 o spremembi Uredbe (ES) št. 2866/98 o menjalnih razmerjih med eurom in valutami držav članic, ki sprejmejo euro. *Uradni list EU*. (Št. L 195, zvezek 49, 15. julij 2006).
25. *Zaključni račun proračuna Republike Slovenije za leto 2006*. Ministrstvo za finance Republike Slovenije. Najdeno 29. julija 2008 na spletnem naslovu http://www.mf.gov.si/slov/proracun/zaklj_racun_2006/vsebina.htm
26. Zakon o davčnem postopku (ZDavP-1). (2004). *Uradni list RS*. (Št. 54, 20. maj 2004).
27. Zakon o davčnem postopku (ZDavP-2). (2006). *Uradni list RS*. (Št. 117, 16. november 2006).
28. Zakon o dohodnini (Prečiščeno besedilo) (ZDoh). (1992). *Uradni list RS*. (Št. 14, 27. marec 1992).
29. Zakon o dohodnini (ZDoh-1). (2004). *Uradni list RS*. (Št. 54, 20. maj 2004).
30. Zakon o dohodnini (ZDoh-2). (2006). *Uradni list RS*. (Št. 117, 17. november 2006).
31. Zakon o prispevkih za socialno varnost. (1996). *Uradni list RS*. (Št. 5, 31. januar 1996).
32. Zakon o prispevkih za socialno varnost. (2001). *Uradni list RS*. (Št. 97, 4. december 2001).
33. Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o dohodnini. (1995). *Uradni list RS*. (Št. 7, 4. februar 1995).
34. Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o dohodnini – ZDoh-2A. (2008). *Uradni list RS*. (Št. 10, 30. januar 2008).
35. Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o dohodnini – ZDoh-2B. (2008). *Uradni list RS*. (Št. 78, 30. julij 2008).
36. Zakona o uvedbi eura (ZUE). (2006). *Uradni list RS*. (Št. 114, 9. november 2006).